

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MART 1965

İÇİNDEKİLER :

Topkapı S. M. Türk Padişahları Giyimleri Seksiyonu Karagöz'de «Muhavere»	Macide GÖNÜL Metin AND
İnsan Organları Ü. Atasözleri ve Deyimler	Hayret M. TÜRMEN
Saz Şairleri : Yozgatlı Zeminî	Mahmut İŞİTMAN
Konya Yemekleri (II)	Selçuk ES
Folklorcularımız : Metin And	Bora HINÇER
Giresun, Türküleri, Mânileri ve Aşıklar	Sadi Yaver ATAMAN
Cönklerden Derlemeler : Kâtibi (III)	Cahit ÖZTELLİ
Hatay Ağzı'nın Gramer Özellikleri (2)	Cevher İhsan MİSKİOĞLU
Nevşehir Nar Köyü'ne Ait Bir Araştırma	Haydar CENGİZ
Bayburt Aşıklar Bayramı : Aşık Hicranî'nin Şiirleri	M. K. YANBEY

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 188

KURUŞ : 100

VAKIFLAR BANKASI

TÜRKİYE

Bir Kişiye
100.000 Lira

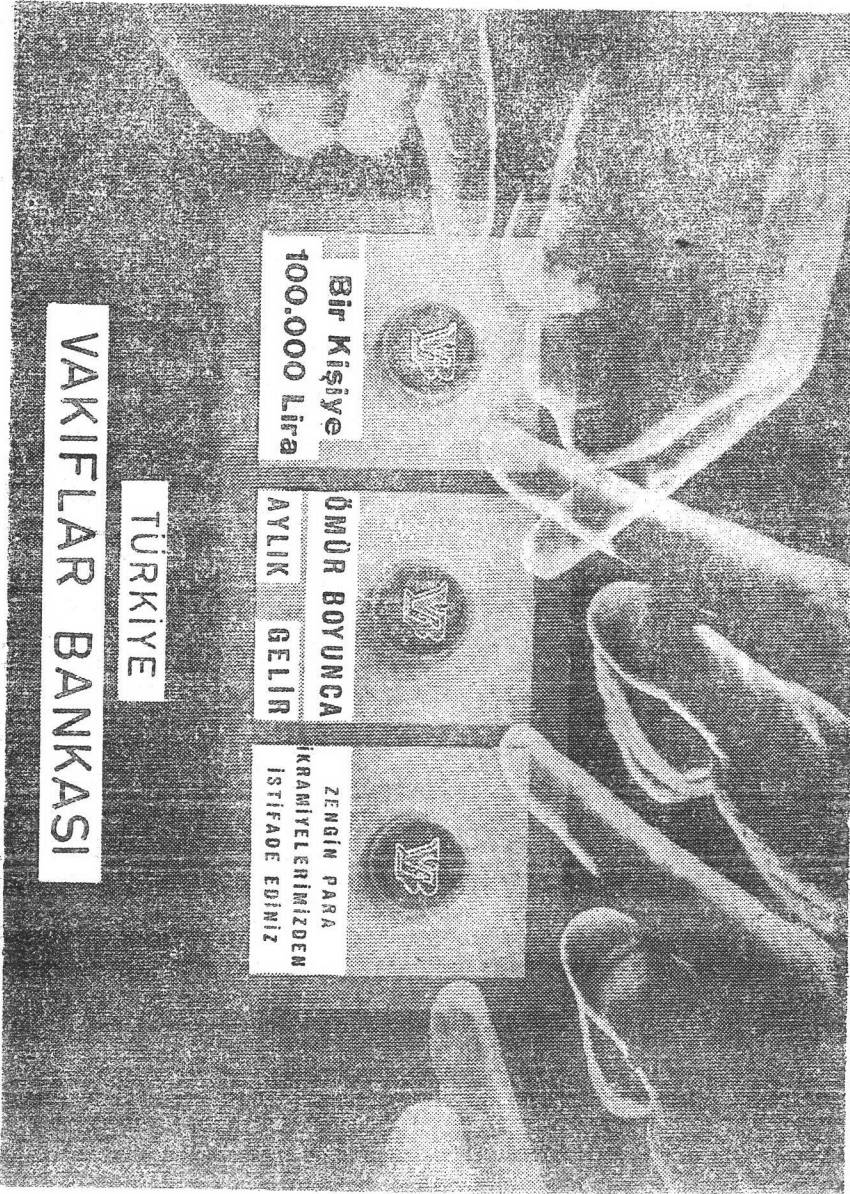
ÖMÜR BOYUNCA
AYLIK GELİR

ZENGİN PARA
İKRAMİYELERİMİZDEN
İSTİFADE EDİNİZ

Hüseyin KÖK

21158041 THB I

VAKIFLAR BANKASI

TÜRKİYE

Bir Kişiye
100.000 LiraÖMÜR BOYUNCA
AYLIK GELİRZENGIN PARA
İKRAMİYELERİNİZDEN
İSTİFADE EDİNİZ

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MART 1965

İÇİNDEKİLER :

Topkapı S. M. Türk Padışahları Giyimleri Seksiyonu	Macide GÖNÜL
Karagöz'de «Muhavere»	Metin AND
İnsan Organları Ü. Atasözleri ve Deyimler	Hayret M. TÜRMEN
Saz Şairleri : Yozgatlı Zemini	Mahmut İŞİTMAN
Konya Yemekleri (II)	Selçuk ES
Folklorcularımız : Metin And	Bora HİNÇER
Giresun, Türküleri, Mânileri ve Aşıklar	Sadi Yaver ATAMAN
Cönklerden Derlemeler : Kâtibi (III)	Cahit ÖZTELLİ
Hatay Ağızının Gramer Özellikleri (2)	Cevher İhsan MİSKİOĞLU
Nevşehir Nar Köyü'ne Ait Bir Araştırma	Haydar CENGİZ
Bayburt Aşıklar Bayramı : Aşık Hicranî'nin Şiirleri	M. K. YANSEY

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 188

KURUŞ : 100

Memleket içindeki
Bankacılık hizmetleriniz
kadar

MEMLEKET DIŞI
BANKA İŞLERİNİZ

için de

TÜRK TİCARET BANKASI
HİZMETİNİZDEDİR

(Folklor : 25)

ASIRLIK TECRÜBE
ARADIĞINIZ EMNİYET
BOL İKRAMİYE
SOSYAL HİZMET

**EMNİYET
SANDIĞI**

(Easın : 864 — 26)

(Folklor : 27)

12.3 Mart 1965

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 188

MART 1965

YIL: 16 — CİLT: 9

TOPKAPI SARAYI MÜZESİNDE AÇILAN

Türk Padişahları Giyimleri Seksiyonu

Yazan : Macide GÖNÜL

1964 de Topkapı Sarayı Müzesinde Ema-
net Dairesi ile birlikte yeniden tanzim edilen
Padişah Elbiseleri Seksiyonu da açılmıştır.
Daha önce Hırka-i Saadet Dairesine bitişik
ve evvelce Has Odahlara (Hırka-i Saadete ba-
kanlara) tahsis edilmiş bulunan ve Has Oda-
nın tamiri ile genişletilerek kumaş Seksiyonu
yapılan yerde birçok kumaş parçaları ile bir-
likte bazı Padişah Kaftanları da teşhir edili-
yordu. Sonradan görülen lüzum üzerine yeni-
den elden geçirilen bütün kumaşlar depoya
kaldırılmış ve bu arada kıymetli padişah el-
biseleri de baş başına bir Seksiyon teşkil et-
mek üzere yeniden tanzim olunarak Topkapı
Sarayı'nın Seferli koğuşu denilen ve bundan
evvel yazı ve işleme Seksiyonu olan yerde
teşhire arz olunmuştur. Halen bina iç içe iki
büyük salondan ibaret olup bugünkü şeklini
1859 tarihinde Abdülmecit zamanında almış-
tır. Binanın tarihçesine bakılırsa Fatih dev-
rine kadar gider. O zamanlar bu bina büyük
oda, Meşkhane ve Hamam camekân denilen
odalardan mürekkepti. Daha sonraları bina
tadile uğramış 1606 da I. Ahmet tarafından
burada Seferli Odası teşkilâtı kurulmuş, 1818
de III. Ahmet zamanında Seferli Koğuşu bü-
yütülerek Enderun kütüphanesinin yerinde
bulunan II. ci Selim'in Köşkünden çıkarılan
yeşil somaklı sütunlar da binanın önüne geti-
rilmiştir. 1916 da V. nci Mehmet Reşad'ın Se-

ferli Koğuşunu lağv etmesi ile bina yeniden
tadil ve tamir görmüş ve nihayet 1923 de
Cumhuriyetle Topkapı Sarayı Müze yapılmış
burası Çini Hazinesi olmuştur. II. Dünya Sa-
vaşından sonra da bu kısım yeniden tamir
edilmiş ve bu defa içteki salon işleme ve dış-
taki ise Yazı salonu olarak kullanılmıştır.
Şimdi iki salon da Padişah Elbiselerine tahsis
edilmiş bulunuyor.

Burada Fatih'ten itibaren birçok padişah
elbiseleri ihtimamla yapılmış camekânlar
içinde muhafaza edilmektedir. Elbiselerin he-
men hepsi en nadide kumaşlardan yapılmış-
tır. Bir, iki 15. nci yüzyıl parçası müstesna
elde mevcut en eski kumaş numuneleri 16.
ncı yüzyıla kadar. Yine Osmanlı imparatorlu-
ğu boyunca bir çok kumaş müesseseleri ku-
rulduğu ve bu hususta geniş bir teşkilâtın ça-
lıştığı tarihi vesikalardan anlaşılmaktadır.
Diğer sanatlarda olduğu gibi dokumacılığın
da en parlak devri 16. nci yüzyıl olmuştur.
Bu konuda en önemli tarihi belgeleri padişah
elbiseleri teşkil eder. Bu itibarla elbiseleri
iyice anhyabilmek için kısaca kumaş nevi-
leri ve hususiyetleri üzerinde durmak yerinde
olacaktır.

Elde bulunan parçalardan ve bazı tarihi
vesikalardan anlaşıldığına göre birçok kumaş
nevileri vardır. Bunlardan en önemlilerini

kemha, çatma, diba, atlas, kadife, seraser, gez, kutnu, zerbaf v.s. teşkil eder. Bilhassa padişah elbiseleri için kemha, çatma, atlas, kadife, seraser ve gezinin kullanıldığı görülmektedir.

Bunlardan Kemha: Kalınca dokunmuş ipeklî bir kumaştır. Kemhanın sırma ve simle dokunmuş olanları da vardır. Bu sebeple bunlara altın manasına gelen müzehheb ve ya gümüştü manasına olan simli kemha da tabir edilir. Kemhalar desen ve renk çeşidi itibariyle kadife ve çatmalardan daha zengin- dir. Bunlar desenlerine göre yeknesak, çi- çekli, nakışlı, dürenk yani iki renkli kemha v.s. isimler aldığı gibi dokundukları yerin adına göre de Bursa kemhası İstanbul kem- hası, Amasya kemhası, Şam kemhası, Gülis- tani kemhası gibi isimler de alır. Kemha pa- dişah elbiselerinde çok kullanılmış olan zarif bir kumaştır. Müzede desen itibariyle pek na- dide ve kıymetli parçalar bulunmaktadır.

Çatma: İpekle dokunan ve ekseriya ka- barıma çiçekli bir nevi kadife kumaştır. Da- ha doğrusu zemin ipek olup çiçekler kabart- ma kadifedir. Bilhassa 16. ve 17. nci yüzyıl çatmaları çok makbûldür. Çoğu lüle desenli- dir. Topkapı Sarayında III. ncü Murad'a ait bir elbise kayda değer .III. ncü Ahmet ve Da- mat İbrahim Paşa zamanında dokunan çat- malara Ahmedîye adı verilmiştir. Bundan baş- ka dokundukları yerlere göre de bu kumaş Üsküdar, Bursa, Bilecik ve Aydos çatmaları ismini alır. Çatma mobilya malzemesi ola- rak da çok kıymetlidir. Eskiden bunlardan bir çok yastık, sedir örtüleri v.s. yapılırdı. Bilhassa Üsküdar'ın döşemelik kabartma çi- çekli çatmaları meşhurdur. Bunlar muayyen bir en ve boyda dokunurdu, umumiyetle çat- maların boyları 14 zira takriben 9 küsur met- re (1 zira 70 cm. kabul edildiği takdirde), en- leri de (yastıklık çatmaların) 1 1/4 endaze (takriben 80 küsur cm.) olarak hesaplanır. 16. ve 17. nci yüzyıllardan kalma pek kıymetli çatmalar mevcuttur. Bunlar kaftan ve döşe- melik olarak çok kullanılmıştır.

Diba: İpek, sırma ve simle dokunmuş bir nevi kumaştır. Bunların geniş dalı muhtelif desende olanları vardır. Bir Asya kumaşı olan diba sonradan Avrupada da imal edilmiştir. Nitekim Venedik dibası meşhurdur. Avrupa dibaları Frenk ve Hindistanda dokunanlar da Hint dibası diye anılır.

Atlas: Atkı ve göğüstü ipekten olan par- lak, orta incelikte bir kumaştır. Düz ve hare- li çeşitleri varır. Eskiden sürmayi denilen bir nevi çok makbûldü. Bu kumaştan kaftan, entari, şalvar v.s. yapıldığı gibi kalınca cinsin den yorgan ve yatak takımları da yapılmıştır. Topkapı Sarayında atlas kaftanlar ile yine bu kumaştan yapılmış işlemeli bir çok yatak ta- kımları, yastık, tepsi örtüleri v.s. de bulun- maktadır.

Kadife: İpekle dokunmuş, yüzü tüylü, yumuşak bir kumaştır. Eskiden bunlara sır- ma ve sim karıştırılarak bir çok çeşitleri ya- pılmıştır. Sade, müzehheb, münakkaş, ren- gin, ipek kadife, çatma, müzehheb gibi...

Düz ve çiçekli hele yelpazeli ve karanfil- li kadife çatmalar çok meşhurdur. Bunların fiatları da pahalıdır. En iyi kadife imal eden- ler arasında yine Bursa, Bilecik ve Aydos ge- lir. Bilhassa Bursa ve Aydos kadifeleri çok meşhurdur.

Kadifeden, tirkeşden seccadeye kadar her nevi esya yapılmış ve düz olanların çoğu da işlenmiştir. Bilhassa kaftanlar için ipek üze- rine dokunmuş kadifeden çatmalar çok ter- cih edilmiş olup mühim bir yekün tutar.

Seraser: İnce sırma ve ipekle dokunmuş bir kumaştır. Bunun Seraseri Müzehheb de- nilen sırmalı ayrı bir nevi olduğu gibi gümüştü tel yani sim ile dokunanları da vardır. Bu ku- maşın imalinde kullanılan sırma, sim ve ipek cinsine ve miktarına göre çok iyi ve adi ol- mak üzere muhtelif cinsleri bulunur. Sonra- dan bunlara altınım ve gümüştüm isimleri de verilmiştir. Bu kumaştan kaftan ve kuşak yapıldığı gibi kürk astarı olarak da istifade edilmiştir. Topkapı Sarayında bundan yapılmış kaftanlar mevcuttur. Seraser umumiyet- le düz desenli kumaş ise de sonraları lame zemin üzerine renkli motifler halinde de do- kunmuştur.

Gezi: İpek ve iplik karışımı harelî bir kumaştır. Umumiyetle ensizdir. Düz olanları da bulunur. Hindistan'da dokunan bir nevi Hint gezisi adını alır. Bu kumaştan elbise ve cübbeler de yapılmıştır. Padişah elbiseleri için de kullanılmıştır. Nitekim I inci Süley- man'a yani Kanûni'ye ait (1494 - 1566) sa- de bir kaftan siyah harelî gezidendir.

Bu saydığımız eski kumaş nevelerinde en çok görülen motifler nebati ve bilhassa çi- çeklidir. Başta lüle, karanfil ve sümblü gelir.

ARAŞTIRMALARI

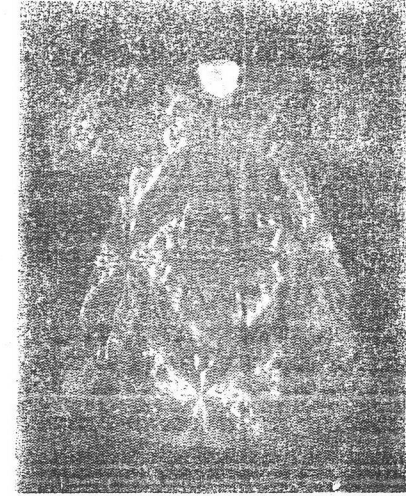
Bundan sonra gül, erik, nar çiçekleri, şaka- yık v.s. yer alır. Çarkı felek de kullanılmıştır. Yapraklardan uzun ve kıvrımlı yapraklar dik- kati çeker. Meyvelerden nar, elma, çam koza- lağı, ağaçlardan selvi, hurma, diğer motifler- den yıldız, bulut ve üç benek, meandir v.s. mühim bir yekün tutar.

Renkler: Başta Türk kırmızısı olmak üze- re en çok mavi, yeşil, beyaz, bej ve siyah kul- lanılmıştır. Bundan sonra aseli denilen bal rengi ile sürmai denilen fındıkiye yakın ren- gi de bunlara ilâve etmek lâzımdır. Bu renk- lerin ilk asırlarda bilhassa 16 ve 17. nci asır- larda çeşitleri hemen hemen yok gibidir veya pek azdır. Daha ziyade sırma ve simin karı- şımı ile renklerin belirtilmesi yoluna gidil- miştir. Hülâsa eski Türk kumaşlarında ve pa- dişah elbiselerindeki ihtişam, imtizaç motif ve renk ahenginin bir şaheseridir.

Şimdi salondaki bütün elbiseleri birer birer görelim: Sağdan itibaren birinci duvar hizasında 4 vitrin vardır. Birinci vitrin Fa- tih'in kaftanını ihtiva eder. (1432 - 1481). De- sen bakımından bu kaftan çok dikkati çeker. Önlü aşağıya kadar açık olmakla beraber an- cak bele kadar olan kısmı sık düğmelidir. Kaf- tan kemhadandır. Desen, sarımtırak krem ze- min üzerine işlenmiş, ortasını küçük kırmızı bir çiçek etrafına sıralanmış, lüle ve karanfil dallarının doldurduğu büyük yıldızlar ile bun- ların etrafını çevreleyen bulut motiflerinden mürekkeptir. Öyle ki bu bulut motifleri bü- yük kareler teşkil eder. Her karenin yanla- rındaki ve üstündeki köşelerinden yıldız doğ- ru büyük lüle ve aşağıdaki köşesinden ise kü- çük bir saksıdan çıkan karanfil dalları uza- nır. Yıldızların uçlarını vücude getiren küçük üçgenlerin içleri ise nokta halinde sırmalı kü- çük karelerle tamamen doldurulmuştur. Kaf- tanın önünde düğmelerin iliklendiği kısımda göğsü baştan başa kaplayan ince seritler uza- nır. Düğmeler bu seritlerin üzerine dikilmiş- tir. Kolların öne gelen ağız kısımları ay bi- çiminde oyuntuludur. İçi açık sarı ipek astar- dır. (Resim: 1). Kaftanın yanında bir de kı- lıcı vardır.

2. nci Vitrinde kemhadan yapılmış II. Bayezid'in (1448 - 1512) siyah zemin üzerine büyük yaprak ve çiçeklerden mürekkep güzel bir kaftanı, vitrin 3 de Selim Pa'nın (1470 - 1520) güvaz zemini ve sırmalı yine kemhadan bü- yük çiçek motifli elbisesi ve 4. nci vitrinde ise, Süleyman I (1494 - 1566) e ait koyu laci-

vert üzerine kendinden kabartma desenli ge- ziden bir elbisesi bulunmaktadır. Yandaki duvar, yani ikinci duvar boyunca uzanan üç vitrinden 5. nci yi teşkil eden vitrinde II. ncü Selim'in (1524 - 1574) yeşil zemin üzerine sırma ve simle dokunulmuş yeknesak küçük

Resim : 1

elma ve yaprak motifli kemhadan kaftan, ya- nındaki 6. nci vitrinde Murad III (1546 - 1595) e ait çatmadan sırma zemini ve kırmızı büyük lüleli pek güzel bir kaftanı, 7. nci vitrinde ise III. ncü Mehmed'in (1566 - 1603) beyaz atlastan olup üzerine kadifeden büyük ay motifleri yapılmış kaftanı yer alır. Yine saği takib etmek suretiyle dönlüncü karşıki üçüncü duvar hizasına sıralanmış dört vit- rin bulunmaktadır. Bunlardan sekizinciye teş- kil eden I. nci vitrinde Ahmet I (1590 - 1617) in krem atlas üzerine sarı kadifeden yapılmış ay süsleri bulunan kaftanı, 9. ncu vitrin- de, beyaz atlastan kendinden küçük ay motif- li Mustafa I (1592 - 1639) in kaftanı, 10. ncu vitrinde II. nci Osman'ın (1604 - 1622) çat- madan mamûl, kırmızı mavi helezoni dallar- dan mürekkep elbisesi, 11 inci vitrinde ise Murad IV (1609 - 1640) e ait çatmadan mavi çiçekli küçük bir kaftanıla biri sarı zemin üze- rine mavi çiçekli çatmadan, diğeri de büyük ay motifli mavi kadifeden iki çakır görülmü- ştür. Seksiyonun ikinci bölümünü teşkil eden kıs- ma girilen yerdeki küçük kapıdan sonra yine

aynı salon duvarlarından üçüncü duvarın devamı sayılan dördüncü duvar boyunca 6 vitrin sıralıdır. Bunlardan 12. nci vitrini teşkil eden 1. nci vitrinde beyaz, kendinden çiçekli seraser denilen kıymetli kumaştan Sultan İbrahim'in (1615 - 1648) kaftanı, vitrin 13 de Mehmed IV (1642 - 1693) ün çatmadan mavi çok büyük daire motifli kırmızı kaftanı, 14. ncu vitrinde de Süleyman II (1642-1691) ye ait kırmızı atlaslı büyük lüle ve ay motifli elbisesi, 15. nci vitrinde Ahmet II (1643 - 1695) nin krem atlas üzerine tahanî renkteki büyük daire motifli elbisesi, vitrin 16 da Mustafa II (1664 - 1703) nin düz krem atlaslı kaftanı ve vitrin 17 de yine krem atlaslı kendinden üç sıra ince zikzak desenli, Ahmet III ün (1673 - 1736) kaftanı bulunmaktadır. Beşinci duvarı teşkil eden ve kapıdan girilince solda kalan duvara yakın yerde ise dört vitrin yerleştirilmiştir. Burada 18. nci vitrin olan 1. nci vitrinde Mahmut I (1696 - 1764) in açık bal renkli düz ipek kadifeden kaftanı, 19. ncu vitrinde Osman III (1699 - 1757) ün kırmızı, mavimsi, beyaz ipek ve sırma ile dokunmuş kemhadan çok büyük yaprak ve stilize nar motifli kaftanı, yanındaki 20. nci vitrinde III. ncu Mustafa (1717 - 1774) ya ait krem renkli geziden harelî kaftan, ve nihayet 21. nci vitrini teşkil eden bu duvar hizasındaki son vitrinde Abdülhamit I (1725 - 1789) in gül kurusu renginde düz atlaslı kaftanı görülmektedir. Altıncı ve birinci bölmenin son duvarı olan kapıdan girilince soldaki duvarda ise altı vitrin yer alır. Bunlardan 1. nci fakat adet itibarıyla 22. nci olan vitrinde Selim III ün (1761-1808) güvez renkli geziden harelî bir kaftan, 23. ncu vitrinde IV. ncu Mustafa (1779 - 1808) ya mahsus düz kırmızı kadifeden bir kaftan gelir. Bundan sonraki vitrinlerde ise Osmanlı tarihindeki büyük bir kıyafet inkılabının başlangıcı telâkki edilen pantolon ve ceketler göze çarpar. Nitekim 24. ncu vitrinde II. nci Mahmut'un (1785 - 1839) ilk gariplik numunesini gösteren morumsu yünden ve yarı sırma şeritli pantolonu ile önleri sırma siyah ceketten mürekkep elbisesi, bunun ilk ve en güzel bir örneğini vermektedir.

Bunu takip eden devirlerdeki kıyafetler de aynı şekildedir. Vitrin 25 de Abdülmecid'e ait (1823 - 1861) siyah yünden sırma çizgili pantolonu ile önü sırma süslü ceket, vitrin 26 da Abdülaziz (1830 - 1876) e ait olunan beyaz ince yünden mintan ile beyaz ve güvez renginde

çizgili kolsuz bir yelek, deve tüyü renginde işlemeli bir terlik ve 27. nci vitrinde bulunan Murat IV (1840 - 1904) ün yanları kırmızı ince şeritli pantolonu ile sırma işli ceketinden ibaret bir takım elbise duvar kenarındaki vitrinleri tamamlar.

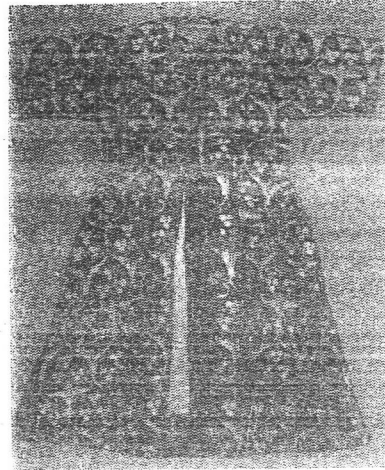
Birinci salonun ortadaki vitrinlerine gelince: Bunlardan kapıdan girilince sağ taraftaki birinci duvar hizasında dikine duran iki vitrinde birincisinde Fatih (1432 - 1481) in kırmızı çatmadan çiçek desenli harika bir kaftanı teşhir edilmektedir. İkinci bulut çizgisinin vücuda getirdiği büyük karelerin içlerini altı sıra nar ve laleden mürekkep motifler doldurur. İkinci vitrinde II. nci Bayezid'in büyük yaprak ve dal motifli kırmızı kemhadan kaftanı, ve bunların karşısında bulunan diğer iki vitrinde ise Selim I (1470 - 1520) e ait üç benek motifli lacivert güzel bir elbisesi ile (Resim: 2) 16. ncu yüzyıldan kalma büyük çiçekli kırmızı kemhadan bir kaftan görülmektedir. Dış kapıdan girilince salonun solda kalan bölümünde ayakta duran altı vitrin göze çarpar. Bunlardan sağdakilerden I. ncisin de III. ncu Murad'ın, tersini gösteren tahanî renk deriden olup üzerine ince beyaz deri bilyelerle tutturulmuş kumaş motiflerden mürekkep gri kürklü kaftanı, Murat IV (1609 - 1640) ün kırmızı kemhadan büyük bulut ve benek motifli kaftanı ile, yine beyaz kendinden çiçek desenli aidiyeti meghul diğer bir kaftan göze çarpar. Bu vitrinlerin karşısında duvar yakınında dikine duran diğer 3 vitrinde bir kaftan, Abdülhamit I (1842-1918) in gri yün kumaştan palto ve lacivert pantolondan mürekkep bir takım elbisesi ile, Mehmet Reşad'ın (1844-1918) sırma bir takım elbisesi yer alır. Salonun ortasında ise yatık vaziyette, sağ tarafta bir ve sol tarafta iki olmak üzere üç büyük vitrin vardır. Bunlardan sağ tarafının içine Fatih Sultan Mehmed'in öldüğü zaman sırtında bulunan lacivert düz atlaslı kaftanı yerleştirilmiştir. Sol taraftaki iki vitrinin birisinde Genç Osman'ın öldürüldüğü zaman sırtından çıkan beyaz atlaslı kanlı kaftanı, ve diğerinde Abdülaziz'in intihar ettiği anda üzerinde bulunan kanlı elbisesi görülmektedir.

Bu suretle tam 40 adet vitrinle tamamlanan 1. nci bölmeden sonra açık bir kapı ile 2. nci bölme geçilir. Burada da duvarlarda asılı seccadeler, kenarlarındaki sıralı vitrinlerde bulunan kumaşlar ve ortadaki vitrinlerde teş-

hire arz olunan çocuk elbiseleri, pabuçlar ve kumaş örnekleri seksiyonu tamamlar. Kapıdan girilince sağdan itibaren 1. nci vitrinde 16-17. nci yüzyıl yastıklık çatma kumaşları görülmektedir. Dört parçadan sağdan 1. nci yi teşkil eden, büyük ve küçük lüle çiçeklerinden mürekkep kompozisyon ile köşelerdeki nar motiflerinden ve bordürlerdeki karanfillerden ibaret desenli kırmızı ipek ve sırma çatma, Türk Kumaşçılığının 16 ve 17. nci yüzyıllardaki harika döşemelik nümunelerinden biridir. 2. ncisi yine içleri tamamen karanfil ve lüle dallarıyla doldurulmuş büyük palmet veya çınar yapraklarının süslediği mükerrer desenli bir kumaştır. 3. ve 4. ncu parçalar da kırmızı üzerine sırma ile dokunmuş mükerrer yelpaze şeklinde çok büyük karanfil motifleri ile süsüdür. Yanındaki 2. nci vitrinde yine çatmadan yastık yüzü için yapılmış 17. nci yüzyıla ait döşemelik kumaşlar yer alır ki bunlardan biri zemine telâle işlenmiş yelpaze şeklinde karanfil, diğeri ise içleri karanfil ve lüle motifleri ile dolu oval madalyonlar ile bunların aralarını dolduran çiçekli zikzak desenlidir. 3. ncu vitrinde yine 17. nci yüzyıldan kalma iki çatmadan yastık yüzüğü bulunmaktadır. Bunlardan biri kırmızı zemine yapılmış içi tamamen lüle ve diğer motiflerle dolu büyük dairevi, diğeri ise sıklâmen renkli güllerden mürekkep desenlidir. ncu vitrinde 16. ncu yüzyı-

la ait bir kemha teşhir edilmektedir. Bu kırmızı üzerine geniş, mavi yılankavi hatlar arasında kalan lüle ve diğer çiçek motifli pek güzel bir kumaştır. 5. nci vitrinde 17. nci yüzyıla atfolunan iki kemha kumaş yer alır. Bunlardan birisi kırmızı zemin üzerine yapılmış içlerini çiçek motifleri dolduran büyük oval desenli, diğeri ise iki helezoni hat arasında kalan açık kırmızı üzerine işlenmiş mükerrer stilize karanfil motiflidir. 6. ncu vitrinde 17. nci yüzyıldan kalma biri altın telli çatma, ve diğer seraser denilen kumaştan iki parça vardır. Çatma, kırmızı, mavi, yeşil, açık kahve ve siyah dokunmuş parlak çiçek motifli, seraser kumaş ise beyaz zemin üzerine sarı telle dokunmuş mükerrer herati motiflidir.

Ortadaki 1. nci vitrinde Süleyman I in koyu yeşil atlaslı çocukluk elbisesi ve açık yeşil renkte çocukluk çakması, Selim I in sara üç benekli, kırmızı renkteki çocukluk kaftanı ve Ahmet I in yine kemhadan kırmızı ve altın renkli büyük oval motifli çocukluk elbiseleri yer alır. 2. nci vitrinde yeşil renkten Murat IV ün çiçekli ipekten bir takım çocukluk elbisesi Ahmet I in kemhadan büyük oval motifli kırmızı çocukluk kaftanı ve yine IV. ncu Murad'ın oğlu şehzade Mehmet'in seraser kumaştan çocukluk elbisesi ile bir çift edik ve gedikten mürekkep çocuk pabucu bulunmaktadır. Üçüncü vitrinde ikisi incilî, mercanlı olmak üzere muhtelif devirlere ait deriden pabuçlar ile takke, kese ve kolluklar vardır. Üçüncü vitrinde Fatma Sultanın (Mustafa III ün kızı) çiçekli çocukluk elbisesi Hibetullah Sultanın (Hamit I in kızıdır) çocukluğuna ait kürklü iki kaftan görülmektedir. Dördüncü vitrinde ise Saliha Sultanın 18 inci yüzyıla ait çiçekli kırmızı atlaslı bir ve çiçekli beyaz selimiye kumaştan küçük çiçek motifleri olmak üzere üç elbisesi bulunmaktadır. Yerdeki 4 vitrinde birincide aidiyeti meghul 17-18 inci yüzyıllardan kalma kum kürkten beyaz kahve rengi çizgili ve yeşil puvanlı bir kaftan, ikinci vitrinde ise yine beyaz kahve ve pembe motifli 17-18 inci yüzyıla ait kakum kürklü kaftan, üçüncü vitrinde 17 nci yüzyıldan kalma kahve renkli samur kürklü kaftan ve nihayet sonuncu ve dördüncü vitrinde de Bayezid'in oğlu şehzade Korkut'a (1470-1515) ait yakası ve ön parçaları mavi astarlı koyu kırmızı dallı kadifeden bir kaftan yer alır.

Resim : 2

Karagöz'de "Muhavere,"

Yazan : Metin ANÇ

Biliyoruz bir Karagöz oyununda üç ayrı bölüm vardır : Mukaddime yani giriş veya öndeyiş; muhavere yani söyleşme; ve fasıl yani oyunun kendisi ve olaylar dizisi. Genel olarak muhavere Karagöz oyununun iki baş kişisi olan Karagöz ile Hacivat arasında geçer. Genel olarak diyorum çünkü daha aşağıda göreceğimiz gibi ara muhaveresi'nde iki kişiden daha çok kişiler bulunmaktadır. Muhavere'lerin fasıl'dan ayrılığı, birincinin salt söze, olaylar dizisinden sıyrılmış, soyutlaştırılmış oluşuna dayanır. Bunların görevi Karagöz ve Hacivat gibi iki baş kişinin kişiliklerini, özelliklerini, gerek ses, gerek yardımcı ve yetmiş bakımdan birbirlerine karşı düşen özelliklerini tanıtmaktır. Bu bakımdan Orta Oyununda Pişekâr ile Kavuklu arasındaki tekerleme (1) ile aynı görevdedir.

Karagöz üzerine birer kitap yazmış olan Selim Nüzhet Gerçek ve Nurullah Tilgen muhavere'lerin belli başlılarının adlarını vermişler fakat bunların konularını açıklamamışlardır. Selim Nüzhet Gerçek şu adları vermiştir : Akıl; Babam öldü; Bekçi; Bilmece; Çamaşır İpi; Çevre; Gel geç; Hasta; Hayır hiç; İftar; isim değiştirme; Kul; Külbastı; Masana; Mektep; Musiki; Nasihat; Nazire; Rüya; Seyahat; Turşu; Yazma; Zurna. (2). Nurullah Tilgen'in kitabında yer alan muhavere adları sayıca daha kabarmıştır. İşte şu muhavere adları yer almıştır : Ağalık; Akıl; Arap Köle; Asma; Ayrılık; Baban öldü; Bekçi; Bilmece; Çiğerci; Çamaşır; Çevre; Doktorluk; Dügün; Emanet para; Esas hayal; Gelgeç; Hacivat kızı; Ham hum; Hasan efendi; Hasan efendi isim; Havuz; Hayır, hiç; İftar; İktisat; İtibar; Kayık; Kul; Külbastı; Kütahya; Mangiz; Masana; Meddah; Mektep; Muayene; Musiki; Nasihat; Nazire; Ölüm; Rüya; Saat; Sahte hasta; Sarıyer; Seyahat; Turşu; Üç güller; Yağlı börek; Yalan; Yazma; Zurna (3)

Muhavere'leri konuları ve biçimleri bakımından geçitli ayrımlarda inceleyebiliriz. Bunlardan başlıcası fasıl'la ilintisi olmayan muhavere'ler, fasıl'la ilintisi olan muhavere'ler diye iki ana bölüme ayrılmıştır. Muhavere'ler çoğunlukla fasıl'dan yani oyunun kendi-

sinden bağımsızdır, ancak bir iki muhavere ile fasıl arasında konu birliği bulunabilir. Örneğin Hayali Memduh'un «Karagöz'ün evlenmesi yahut Üç sevdalılar» adlı oyununda muhavere de Hacivat Karagöz'e kaçan karısının yerine bir başkasıyla evlenmesini öğütler, ve böylece muhavere ile fasıl'ın konuları birbirlerine bağlantılıdır. Gine Hayali Memduh'un «Salıncak Sefası» adlı oyununda muhavere bir iş tutmak üzerinedir, netekim fasıl'la bağlantısı vardır, iş olarak salıncak işletirler. Ritter'in yayınladığı «Yalova Sefası»ndaki Muhavere'de Karagöz'ün ailesiyle gezinti yerine gideceği geçer, fasıl'ın konusu da böyledir. Bir de «Kayık» oyununda bir ek muhavere'de denizcilikle ilgili terimler sayılır. Bazı muhavere'lerde muhavere'nin kendi konusu bittikten sonra muhavere'nin sonunda fasıl'ın konusu üzerine açıklamalar yapılır. Örneğin «Ferhad ile Şirin»in geleneksel muhavere'si Hacivat'ın müzik terimleri üzerine bilgiğine dayanır, fakat sonunda Hacivat Ferhat ile Şirin efsanesini Karagöz'e anlatır. Fakat bu gibi birkaç örnek dışında muhavere'ler ve ara muhavere'leri fasıl'ın konusundan ayrı ve bağımsızdır. Bu bakımdan da isteğe göre uzatılıp kısaltıldığı gibi bir başka muhavere ile yer değiştirebilir.

Bilinegelen en alışılmış muhavere'lerin dışında bir takım muhavere türleri de buluruz. Bunların kendine göre bir biçimi, tartımı vardır. Örneğin gel.geç muhaveresi de Karagöz ile Hacivat arasında geçmekle beraber öteki muhavere'lerden değişik bir yolda gelişir. Bunun iki örneğini Ritter'in yayınladığı «Kanlı Nigâr» ve «Sünnet» oyunlarının muhavere'lerinde buluruz. Bunda Hacivat bir mısra Şirin efsanesini Karagöz'e anlatır. Fakat bu mısra ölçü, tartım ve uyak bakımından benzer fakat sağma bir mısra sözler gider, ve muhavere bu yolda Hacivat ve Karagöz'ün gidip gelmeleriyle uzayıp gider. «Sünnet» oyunundaki gel geç muhaveresi'nin bir özelliği perdenin içine kurulan küçük bir hayal perdesinde küçük boy Karagöz ve küçük boy Hacivat arasında yapılmış olmasıdır. Nitekim bu oyunu Hayali Memduh «Karagöz'ün sünnet olması, veyahut hayal içinde hayal» diye ad-

landırmıştır. Bu muhavere sırasında büyük Karagöz'ün de söylemeye karıştığı olur. Bu türü bir başka muhavere de çifte Karagöz'ü muhavere'dir. Bunda iki Karagöz karşılaşır. Biri de Karagöz olduğunu ileri sürerek bir- birlerinin sözlerini tekrar ederler, araya Hacivat girer, sonunda ikinci Karagöz kovulur ve Karagöz ile Hacivat muhavere'lerine başlar. Bu türün yayımlandığı «Bahçe» oyunun başında vardır. Bu Orta Oyununda bagyuruden bir usta, bir gösterisi olup buna «Çifte Kavuklu Oyunu» adı verilir. Gene böyle değişik biçimde bir muhavere türüne «vuruşmah muhavere» adını verebiliriz. Bu muhavere türünde her sözün sonunda Karagöz ile Hacivat birbirlerine vururlar. Örneğin «Salıncak» oyununun başındaki muhavere'de Karagöz ile Hacivat birbirlerine karşılıklı kemleyici, sövücü sözler söylerken bir yandan birbirlerine vururlar. «Meyhane» oyununun başında ise Hacivat sövücü söz söyleyip vurur, Karagöz ise sövücü veya Hacivat'ın sövücü sözünü andıran bir sağma sözden sonra vurur. Bir de hamhum-garalop muhaveresi vardır, bunda Karagöz Hacivat'ın her söylediğini ya hamhum ya da garalop diye yalvarırlar. Bir de ara muhaveresi vardır, bu fasıl'a başlamadan önce muhavere'yi uzatmak için bir ek muhavere'dir. Konu bakımından bu da fasıl'dan bağımsızdır, bununla beraber bu muhavere'ye üç, dört kişi katıldığı olur. İşte bazı ara muhavere örnekleri: «Mandıra» oyunundaki ara muhavere Çelebi, Hacivat ve Karagöz arasında geçer. Bunda Karagöz Hacivat ile Çelebi arasına girer, Çelebinin giyimine takılır. Hacivat Karagöz'ü Çelebiye tanıtır. Karagöz ile Çelebi yalan söyleme oyunu oynarlar, Karagöz oyunu kazanır. «Kırgınlar» adlı oyunda ise Karagöz, Hacivat ve Karagöz'ün karısı arasındaki ağış muhavere'sinden sonra gelen ara muhaveresi Arap köle. Hacivat ve Karagöz arasında geçer. Arap köleyi satmak Karagöz'e düşer, Arap «Kaç okta öldüm?» diyerek Karagöz'ü döver, Karagöz de bunun karşısına Hacivat'tan çıkarır, sonunda Arap hem Karagöz'e hem Hacivat'a vurur. «Tahmis» adlı oyunda da Karagöz, Hacivat ve Karagöz'ün karısı arasındaki ağış muhaveresinden sonra Acem gelir, babı ölmüştür, Karagöz ile Acem karşılıklı girer okurlar. Acem'in ahusuna karşın Karagöz önce laylek sonra bir merkep getirir. Bu konuşmalara arada bir Karagöz'ün karısı da karışır, Karagöz'ün eşiği ikiye bölünür, kenetçi eşiğin iki parçasını birbirine

yapıştırır, fakat ters yapıştırır. Burada kenetçi ile beraber muhavere'ye katılanların sayısı beşi bulmaktadır. «Bursalı Leyla»da ağış muhaveresinden sonra iki ara muhaveresi gelir. Bunların birincisi Ermeni ile Karagöz arasında ikincisi Kayserili ile Karagöz arasında üçüncüsü Ermeni ile Karagöz arasında söyleşmedir. Gerek Ermeni gerek Kayserili Karagöz'den alacaklarını isterler. «Meyhane» adlı oyunda da ağış muhaveresinden sonra Hacivat, Laz, Karagöz ve arada Karagöz'ün karısının da arada sırada karıştığı bir ara muhaveresi vardır. «Kanlı Nigâr» adlı oyunda da bir ara muhaveresi vardır. Bunda Karagöz kapıyı aç dedikçe karısı çocuga ninni ile beraber kapıyı açmayacağını söyler, çekişirler.

Buraya kadar görülen daha çok alışılmış muhavere biçiminin dışında kalan muhavere'lerdir. Alışlagelen muhavere türlerini konularına göre bazı ayrımlara ayırabiliriz. Ancak hemen baştan söylemek gerekirse bütün bu muhavere'lerde ortak nokta muhavere'nin yanlış anlamalarla gelişmesidir. Bir muhavere türünde, Hacivat bilgisini ortaya döker, bir konuyla ilintili bir takım kelimeleri, terimleri sayar döker, Karagöz de bunlara yanlış anlamalar verir. Örneğin «musiki» diye adlandırabileceğimiz muhavere'de Hacivat musiki üzerine makam, usul adları gibi teknik terimleri sıralar. «Dört işlem» adını verebileceğimiz bir muhavere'de Hacivat önce malların, toprakların yönetimiyle ilgili terimleri daha sonra da toplama, çıkarma, çarpma ve bölme üzerine sorular sorar. Bir muhavere'de Hacivat İstanbul'un belli başlı bölgelerinin, yerlerin adlarını sayar. «Okul ve eğitim» adını verebileceğimiz bir muhavere'de Hacivat Karagöz'ü okuduğu dersten dersten sınavarak onun bilgisini ortaya koyar. «Timarhane» adlı oyundaki muhavere'de de Hacivat Karagöz'ün bilgisini yoklar. «Meyhane» adlı oyunun muhaveresi de Karagöz'ün çoğunun görgü eksikliği üzerinedir. Bir muhavere'de Hacivat Karagöz'ün babasının öldüğünü söylemesi üzerine hastalıkla ilintili deyimleri sayıp döker, sonra da miras üzerine sorular sorar. «Canbazlar» oyununun sonuna gelen bir muhavere'de Hacivat Karagöz'e canbazlık terimlerini sıralar. Kayık oyununun muhaveresinde de Hacivat denizcilik terimlerindeki bilgisini gösterir. Sünnet oyununun muhaveresinde de Hacivat oyun adlarını sorar.

Bir muhavere konusu da Hacivat ile

Karagöz arasında bir yarışma, yenişme biçiminde gelişir. Bunda daha çok bir oyun oynanır. «Sahte Gelin» adlı oyunun muhavere'sinde «masana oyunu» gibi. Bir başka muhavere'de sonu hane ile biten kelimeleri sıralarlar. Karagöz bazen zorluk çeker, her buluşta birbirlerine vururlar. Bir muhavere'de yarışma şiir söylemekte, tanzir veya benzek yoluyla yapılır. Hacivat'ın söylediği beyit veya dörtlüğün tartım, uyak biçim bakımından benzerini fakat anlamsız bir karşılığını Karagöz söyler. Yarışmalı muhavere'lerden birisi de bilmece, bulmaca söylemeye dayanır. Bir başkası da yalan söylemekte yarışmadır.

Bir muhavere konusu da tıpkı orta oyununu tekerleme'lerinde olduğu gibi önce oluncu bir olay gerçekleşmiş gibi anlatılır, sonra bunun bir düş olduğu anlaşılır. Hayali Küçük Ali'nin «Karagöz Dans Salonunda» adıyla yazınladığı oyunda Karagöz Hacivat'la bir kahveye gittiğini, içtiklerini ödeyecek parası olmadığını, kahve kutusuna saklandığını, oradan cezvede pişirildiğini ve kahve olup kendisini bir tiryakinin içtiğini, onun midesine gittiğini ve kusunca dışarı çıktığını anlattıktan sonra hepsinin bir düş olduğunu açıklar. «Ortaklar» oyununun muhaveresinde Hacivat iki güzel kadına raslamıştır, arkalarından gider yerlerini öğrendikten sonra onların evine gider, eğlenir, kadınlarla yiyip içip eğlendikten sonra yatak odasına gider, sonra yataktan düşer, sonunda düş olduğunu söyler. Bir başka muhavere'de Karagöz yangın seyretmek üzere minareye çıkar, bir deli de arkasından gelir, ve Karagöz'ü minareden aşağı atar, oysa kahvede uyuklaya kalmıştır. Bu muhavere'nin ikinci yarısında Karagöz olmuş bir olay anlatır. Oğluyla gezmeye gitmiştir, bir kadının ardına düşer, evine kadar izler, sonunda, peşesini açınca kendi karısı olduğunu görür.

Belli bir konu çevresinde toplanabilen muhavere'lerin yansırsa belli bir konu türüne girmeyecek muhavere'ler de vardır. «Çamaşır ipi» adı verilen bir muhavere'de Karagöz Hacivat ile ipte sallanırken konuşur. Bir başka muhavere'de Hacivat Karagöz'ü kimin doğurduğunu sorar, bütün ailesini Karagöz doğurmuş, ve her birinin adı için bir sebze adı bulup yakıştırır. «Hayır, hiç» adı verilen bir muhavere'de Hacivat yalandan hasta olan Karagöz için sözde yiyecek öteberi

alır gibi yapıp onu aldatıyor, ve «Hayır hiç» diyor. Karagöz bunun acısını çıkarmak için satıcı olur, Hacivat gene «Hayır hiç» der. Karagöz durumu hep gidip karısına anlatır, karısı Karagöze kelime heceletirir. Bir muhavere'de Karagöz ile Hacivat helva üzerine konuşur, bu muhavere'nin sonunda Karagözün karısı Karagöz'den eve alacağı öteberiyi sayıp döker. Bir muhavere'de «aklım ne yaptın?» sorusu üzerine çeşitlemeler yapılır. «Turşu» adını verebileceğiniz muhavere'de de Hacivat kendi karısını övüp Karagözün karısını kötüler, karıları hamama gitmişlerdir, hamamda turşu yiyişleri üzerine bir söyleşmedir. «Zurna» adını taşıyan bir muhavere'de de ipe sapa gelmez bir takım sözlerden sonra Karagöz zurna çalar ve bunun üzerine konuşulur. Bir muhavere'de de Karagöz kuyuya soğusun diye sarkıtılan dolmaları yemek için kuyuya düşmüş gibi yaparak kuyuya iner. Sonra ailesiyle gezintiye gidecektir, Hacivat ta gitmek ister.

(1) Metin And, «Orta Oyununda Tekerleme», Türk Dili, Şubat 1963.

(2) Selim Nüzhet Gergek, Türk Teması, İstanbul 1942, sa. 33-34

(3) Nurullah Tilgen, Karagöz, İstanbul 1953, sa. 15-16.

(Basın: 20315 — 30)

İNSAN ORGANLARI ÜZERİNE Atasözleri ve Deyimler

Toplayan : Hayret M. TÜRMEN

I — AĞIZ

Ağız açmak. Ağız açmamak. Ağız açtır. mamak. Ağız ağıza. Ağız ağıza vermek. Ağız aramak. Ağız burun birbirine karışmak. Ağız birliği etmek. Ağız bozukluğu. Ağız dalaşı. Ağız değişikliği. Ağız dil vermek. Ağız dil vermemek. Ağız dolusu. Ağız kahyası. Ağız kalabalığı. Ağız kalabalığına getirmek. Ağız kavaflı. Ağız kavgası. Ağız miski el elması. Ağız nişanı. Ağız otu. Ağız satınak. Ağız şakası. Ağız tadı. Ağız tadı ile. Ağız tanburası. Ağız tanburası çalmak. Ağız tüfeği. Ağız tütünü. Ağız yapmak. Ağız yaymak. Ağız yemese yüz utanmaz. Ağız yerse yüz utanır. Ağız yüzü reğlin taşkını söyler. Ağız yoklamak. Ağıza alınmaz. Ağıza almak. Ağıza dat dişe feryat. Ağıza düşmek. Ağıza koyacak birşey. Ağıza tat boğaza feryat. Ağızdan ağıza. Ağızdan çıkan başa değer. Ağızdan dolma. Ağızdan kapmak. Ağızı açık. Ağızı açık ayran delisi. Ağızı bir karış açık kalmak. Ağızı bir. Ağızı bozuk. Ağızı bozuk diline perhizi yok. Ağızı burnu yerinde. Ağızı büyük. Ağızı büyük olana kepece kaşık. Ağızı çelikli. Ağızı değişmek. Ağızı çirş çanağına dönmüş. Ağızı gevşek. Ağızı havada şaşkın. Ağızı kalabalık. Ağızı kara. Ağızı kilitli. Ağız kulaklarına varmak. Ağız kurusun. Ağız pek. Ağız sıkı. Ağız pis. Ağız sulanmak. Ağız süt kokmak. Ağız torba değil ki büzül. Ağız süen. Ağız yanmak. Ağız yanan bir daha uslanır. Ağıza aptesle almak. Ağıza baka kalmak. Ağıza baktırmak. Ağıza bir parmak bal çalmak. Ağıza bir kemik atmak. Ağıza bir şey veya bir göp koymak. Ağıza bir zeytin verir altına tulum tutar. Ağıza burnuna bulaştırmak. Ağıza geleni söylemek. Ağıza kadar. Ağıza layık. Ağıza sakız olmak. Ağıza sığmak. Ağıza sürmemek. Ağıza taş almış. Ağıza tükürmek. Ağıza verilmesini beklemek. Ağıza vur lokmasını al. Ağızda bakla islanmamak. Ağızda bakla mı var. Ağızda bir bakla olmak. Ağızdan baklayı çıkarmak. Ağızdan hal akmak. Ağızdan çıkamı kulağı duymamak. Ağızdan çıkamı kulağı işitemez. Ağızdan dirhemle çıkmak. Ağızdan dökülmek. Ağızdan düşürmemek. Ağızdan girip burnundan çıkmak. Ağızdan

ekmeğini alsalar sesi çıkmaz. Ağızdan hayır çıkmaz, bari şer söylese. Ağızdan kaçır. mak. Ağızdan kapmak. Ağızdan lokması. almak. Ağızdan söz dirhemle çıkar. Ağızdan şer akar. Ağızdan yel alsın. Ağızını açacağına gözünü aç. Ağızını açıp gözünü yummak. Ağızını açmak. Ağızını bıçak açmak. Ağızını açmış armut ağzına düşsün. Ağızını açmış içine armut düşer diye. Ağızını bozmak. Ağızını havaya açmak. Ağızını hayra aç. Ağızını kapamak. Ağızını kiraya nın verdim. Ağızını kullanmak. Ağızını pek tutmak. Ağızını tutmak. Ağızını yoklamak. Ağızını öpeyim. Ağızını toplamak. Ağızının içine bakmak. Ağızının kaşığı olmak. Ağızının kokusunu çekmek. Ağızının mührü ile. Ağızının ölçüsünü vermek. Ağızının perhizi yok. Ağızının suyu akmak. Ağızının tadı bozulmak. Ağızının tadını almak. Ağızının tadını bilmek. Ağızının tadını vermek. Ağızıyla kuş tutsa. Ağızıyla kuş tutsa bilinmez. Ağızıyla kuş tutsa nafile. Ağızıyla kuş tutsa yaranamaz. Ağızla pilav pişmez, yağla piring gerek.

II — ALIN

Alın akı. Alın damarı. Alın damarı çatlamak. Alın derisi. Alın derisi değil ya davul derisi. Alın doğruları. Alın düzlemi. Alın kanşlamak. Alın teri. Alın teri ile kazanmak. Alın yazısı. Alın yazısı başa gelir. Alın yazısını kullar değiştiremez. Alın yazılan başa gelir. Alnında yazılmış olmak. Alın açık yüzü pak. Alnını kanşlarım. Alnını karışladı. Alnının ar damarı çatlamış. Alnının damarı çatlamış. Alnının kara yazısı. Alnının akıyla. Alnının açık yüzüm pak. Alnında şeytan tüyü var. Alnının teriyle kazanılmış.

III — ARKA

Arka arkaya. Arka arkaya vermek. Arka çevirmek. Arka üstü. Arkası üstü. Arka vermek. Arkadan bırakmak. Arkada kalanlar. Arkadan düşman yüze dost. Arkadan düşman yüze gelince dost olur. Arkadan vurur karşı köpeği. Arkadan vurmak. Arkana tarağı düşmüş. Arkamdaki gömleğe inanam kalmadı. Arkası kalındır. Arkası kalındır so. pa komaz. Arkası kesilmek. Arkası pek. Ar.

Yozgatlı Zeminî

Yazan : Mahmut İŞİTMAN

Zeminî, Vilâyette «Yarım'ın Haşım Ba-
na» diye şöhret bulunmuştu. Kendisinin içkiye
düşkün, bektâşi-meşrep olduğu gayet nekreh
bicivler yazdığı, şair Eşref kadar tuhaf bir a-
dam olduğu söylenir.

Haşım Baba bir zamanlar Yozgat'ta Es-
naf Kâhyası olmuştu; kendisi ve esnaf kuru-
zalı ve yeşilli elbiseler yaptırarak giyerlerdi.
Hafta tatillerinde Yozgat'ın 800 Metre güne-
yindeki «Sogukluk» denilen Çamlık'a çıkarak
saz çalar, eğlenirlerdi. Zeminî bir ara içkiyi
terkedip Rıfaiî tarikatına girmiş, bu arada u-
zun zaman Davâ Vekillîği yapmıştır. 1908 de
ikinci meşrutiyetin ilânında, 70 yaşında iken
vefat etmiştir. Muhiittin adındaki oğlu ile ka-
zından olan torunu Telgraf Çavuşu Musta-
fa'dan eserlerinin kimde olduğu sorulmuş.
Defterlerinin kimlerde kaldığını bilmedikleri-
ni söylemişlerdir.

İlk olarak tanıttığım Zeminî'ye ait şiirler,
bende bulunan Cönk'lerden çıkarılmıştır.

Tığ'ı gamzelerin canım evini
Deler gelir, deler geçer sevdiğim.
Kaibur'u sitemle fıracağın beni
Eler gelir, eler geçer sevdiğim.

Ben usandım şu dağların başından
Hiç aşılmaz boranından kışından.

kası sıra. Arkası yere gelmemek. Arkası ye-
re gelmez kalmadır. Arkası yufkadir fakirin.
Arkasına bakmadan gitmek. Arkasına düş-
mek. Arkasında dağ vardır uğraşılmaz. Arka-
sında dolasmak. Arkasında gezmek. Arkasın-
da yumurta küfesi yok ya. Arkasında yumur-
ta küfesi yok ya döner. arkası mihraptır. Ar-
kasında yumurta küfesi yok ya deviriverir.
Arkasından söyleyeceğini yüzüne söylemeli.
Arkasından yuf borusu çaldırır. Arkasını al-
mak. Arkasını vermek. Arkasını getirmek.
Arkasını sıvazlamak. Arkasını sayan arayan
er olmaz. Arkaya orakmak. Arkasız olanın
ayağına vurmuşlar var, arkam demiş, karnına
vurmuşlar yine vay arkam demiş. Arkaya
kalan dona kahr. Arkaya kalan kazadan kur-
ulmaz. Arkaya kalan kazadan korkmaz. Ar-
kaya kalana korkma demişler.

(Devamı var.)

İnsanın peşinden garip başından
Neler gelir, neler geçer sevdiğim.

Yaktın derununda derdin acağın
Sardı yangın hanumanın saçağın.
Beni öldürmeye aşkın bıçağın
Biler gelir, biler geçer sevdiğim.

Felek gillesini bizde yetirdi.
Fırak-ı hasretle işim bitirdi
Zeminî bir Kuzu buldu yitirdi.
Meier gelir, meler geçer sevdiğim.

II

Bir acaip zamaân içinde kaldık. (1)
Belâ sitem gelir hep ive ive
Züğürtlük, dert ile hayıra daidık.
Biz dilenci olduk paralar cıva.
Ekserisi terk eyledi namazı
İbadet, itaat, naz'u niyazı
EkmeK Tavşan oldu biz olduk Tazı.
Yorulduk, yoşulduk hep kova kova.

Hak sahibi gelir başa derilir
Yaka paşa mahkemeye varılır.
Ne matlubat biter, ne bor verilir
İş böyle giderse, com kara Deve.

Eski bereketler bilmem ne oldu.
Cemi'li mahsulat sarardı soldu.
Kahve, Şeker, Tütün bahasın buldu.
Zeminî muhtaçtır bir çakım Kav'a

III

Budur arzuhalim, leb-i zülalim
Yazdım hasb-i hâlim sultanım sana
Ruz'î şeb hayalim, arz'u vusalim
Mehtab'ı cemaatin efkanım sana.
Yektur liyakatim sabr-u rahatım
Böyledir âdetim, var itaatim
Kalmadı takatim çem-i âfetim.
Kulluktur haçetim, a canım sana.
Zeminî bir kul'dur, kerem gönlüdü.
Hâli pek müşküldür, ruhları güldür.
Sağların sünbüldür, tebîlerin müldür.
İster isen öldür, kurbanım sana.

IV

Destan'ı Zeminî (2)

Dinleyin sözümü arif'î dâna
Edeyim sizlere düriü beyanı.
Hüseynabat hakkında ne âlä
Yaptım lâyikiylâ ben bu destanı.
Karagöz ün evsisinde bir maya
Görünce aklını ben verdim zâya

ARAŞTIRMALARI

Karagöçük Zade Hüseyin Kâhya
Sevdim tabiatın beğendim onu.

Erenler yatağı Hüseyin Gazi
Kıldım namazımı ettim niyazı
Bürce evliya'nın merd-i hicazı
Hüseyin babadır hem dervişanı.

Eskiyapar'da biz kıldık kararı
Hanedanlarının yoktur zararı.
Musa Kâhya gibi vardır merdanı
Niçin zemedeyim böyle insanı

Kıvıç'da Halil Kethüda'ya bak
Hayvana yakındır, insana ırak
Ali Efendi'de var güzel ahlâk
Sevdim tabiatın, beğendim onu.

Kara Mahmut Kötü Köy'ün adamı
Bulunmaz onlarda adam hemdemli
Çolak Mustafa'nın başına gem'i
Takip gezdireyim dağ'ı yabanı

Çomar'a varmadan bildik orası
Daim methederler Haydar Ağası
Hep sarhoştur İmatlığın alayı
İşi işret ile, geçer zamanı.

Oradan inince, Hüyük'e savuş
Hüyük hanedanı bir Hasan Çavuş
Kalinkaya Köy'ün kağmaya çalış
Kel Hasan gibi var, çok tezviranı

Alamas'ın güzelleri yahşidir.
Her birisi Şah Sanem'in eşidir.
Güre'nin adamı bütün vahşidir.
Kababef'in boş kafalı insanı.

O! Mehmet Bey'e ki bulunmaz misâl
İşin ihsan etsin Gani Zülcelal
Garipler yoldaşı Haralı Bilâl
Halk eksik etmesin ol hanedanı

Hısr'ın adamı yüzleri nürsüz
Deli Bekir Oğlu, hırsız edepsiz
Keven'li'nin ayakları çorapsız
Anlaşılmaz Düşlice'nin insanı

Akpınar halkının sakalı ıslı
Kılavuz halkı da bütün Kürt nesli
Görünce sevmeye onlar hevesli
Mirnav, mirnav eder erkek misali.

Kızılı tez verir bilirim zati
Damalan'ın adamı değil surati
Ahtaplar güzeli canlar afaki
Kul ettim onlara ben Yozdağ'ını

Akmiran'ın güzelleri dolaşır
Höcöklü Köyünü kahretsin Kadir
Koçasar dilberî emsalsiz nâdir
Edepsizdir Yenice'nin insanı

Sincan muhaciri kimse saramaz
Kuyumcu da hayra şerre yaramaz
Kayayüküt kötü desem olamaz
Ahmet Çavuş gibi vardır merdanı

Büyük Sögütözü'n güzel edası
Değirmendere'ye yakın arası
Merkep tabiatlı Bekir Kâhyası
Mustafa Kâhya'ya dökün samanı

Aşık olan hiç kimseden korkmasın
Bu destana kimse kusur takmasın
Yavaş varın Perçem halkı ürkmesin
Zira etrafına yakın ormanı

Alaca'ya geldik Merkez-i kaza
Bazısı gönlüme verdiler ceza
Bazısının methin edeyim size
Ehli derununda vardır irfanı

Hürşit Efendi'yle Sadık Efendi
Onlardır gönlümün hem dil-pesendi
Yaremin merhemi Müdür Efendi
Muradına nail etsin Hak onu

Belâlardan emin etsin onu Hak
Saklasın Bilal'i Hallâk'î Mutlak
Ne âlä tabiat, ne güzel ahlâk
Zeminî söyledi böyle destanı

V

G A Z E L

Var ey nâme bu gün cânâna bir dem hasb-ı
hâleyle
Dühen aç cümle hâlim söyle azm-i perru bâl
eyle

De bunca sergüzeştim küşce'i gayrette
zarımdan
Enin ettiklerimden durma her dem bahs-ı kal
eyle

Yetişsin çâresiz bu derdime bir çâresâz olsun
De vâdi' vuslattaki bî-mecâle bir mecâl eyle

Görünce pâyine yüzler sürüp divân-ı tanzim
et
Nasıl ârâm eder bensiz şunu bir hoş sual eyle

Zeminî bendesinin firkatıyla yandıgın bildir
Benim hasret gözümle Seyri Sultana selâm
eyle

(1) — Zeminî bu şiiri, zamanında Anado-
lu'da olan büyük kıtlık için yazmıştır.

(2) — Bu destanla Zeminî Yozgat ve
Alaca köylerinden bazılarında yaşayan halkın
iyi ve kötü taraflarını anlatmıştır.

Konya Yemekleri

-II-

SÜNDÜRME

İki kaşık kadar sade yağ eritilip iki barak su ilâve edilir. Az yağlı 250 gram kadar kısmen küflü de olsa makbuldür. Tuluk peyiri ufalanıp içersine atılır, kaynatılmaya bırakılır. Fokur fokur kaynayan bu suyun içeri-ne evvelce doğranmış hazır beziyette bulun-an ekmeğe (Kuru olanı daha makbul) dökülüp, doğruca sofraya getirilir. Kış günleri bil-assa sabahları kahvaltılık olarak yenmesi çok ezizli olur, kaşığı tabana daldırıp kaldırdıkça, erimiş haldaki peynir kaşıkla beraber ta-bandan itibaren sünenek gelir. Peynir tuzlu olduğu için tuz ilâve edilmez, az olursa ekmeğ-ten evvel bakıp kâfi miktarda atılabilir.

PAPARA

Papara yemeği de bir nevi sündürme çeşidi olup, burada peynirin yerini soğan alır, bol tuz atılır ve bilhassa kış gecesi peşmaniye toplantılarında peşmani çekilip getirilmeden evvel kurulan yer sofrasına evvelâ pa-para dolu kulaklı lenger getirilir. Etrafına di-zilen tahta kaşıkla yemeğe başlanır. İnsan-da su ihtiyacı baş gösterince de papara kal-kar, yerini peşmani tepsisi alır. Paparamın ya-pılışı şöyledir :

İki kaşık yağ eritilip, iki baş kuru soğan ince doğranmış vaziyette erimiş yağa karıştırılır. Kızarmadan evvel su ilâve edilerek kay-namaya bırakılır. Bir avuç tuz atması unut-mamalıdır. İyice kaynayan yağlı ve soğanlı su (su iki üç bardak olacak) ateşten indirilip evvelce hazırlanmış doğranmış ekmeğ- (tandır ekmeği olursa gerek sündürmede ve gerekse paparada çok lezzetli olur) dökülerek sofraya getirilir.

ARABAŞI

Arabaşı bir yemek olarak görülürse de aslında iki çeşit yemeğin ayrı ayrı kaplarda ve bir arada sofraya konulmasıyla meydana gelir. Şimdi bunun birinci kısmını ve en önem-lisini teşkil eden hamurdan başlayalım.

ARABAŞI HAMURU

Kalabalığa göre yarım veya bir kilo un

alınır, içersinde herhangi bir yabancı madde bulunmaması için bir defa elenir. Kenarı yük-sek bir tencereye ılık su içersine azar azar bu undan dökülerek karıştırılır. Maksat un pütürlenmesin. Ayran halini aldıktan sonra harlı ateşin üzerine konarak mütemadiyen karıştırılmaya başlanır. İyice koyulaştıktan sonra kıvama gelmiş sayılır. Bunun, yâni ha-murun piştiğini anlamak için kırmızı renk kömür ateşi maşa ile alınıp hamurun içine batırılır. Ateş sönmezse hamur pişmiş demektir. Suyunu emmiş olduğundan derhal ateşten indirilerek sini veya tepsilere dökülür. Soğ-u maya bırakılır. Hamura tuz atılmaz. Hamur tuzsuz olarak kalacaktır.

ARABAŞI ÇORBASI

Haşlanmış tavuğun suyu süzektan süzülür. Bir tencereye yarım su bardağından biraz fazla un konur. Bir kaşık sade yağ ile kav-rulur ki buna miyane denir. Un penbeleşince, hazır bulunan tavuksuyu azar azar dökülerek ve mütemadiyen karıştırılarak eritilir, içersi-ne tavuğun beyaz veya bud etleri ile, yüreği, ciğeri didilip parçalara ayrılarak konur. Bi-raz tuz ilâve edilir. Acısından frenk biberi parçalar halinde atıldığı gibi, belki fazla acı seven olmaz diye, bilâhira konmak üzere bi-ber atılmaz. Artık çorba hazırdır. Fikir, fikir kaynadıktan sonra ateşten indirilip tasa dö-külür.

Sofraya daha evvel hazırlanmış olan ha-mur tepsisi konur. Ortasına tas konacak şe-kilde bir yer daire halinde kesilip açılır. Tas buraya oturtulur. Çorbanın üzerine bolca acı kızıl biber dökülür, arzu etmeyen dökmez, soğuk hamurdan bir kaşık alınıp sıcak çorba-ya batırılarak hamur ağıza atılarak çiğnen-medeyutulur. Arabaşının üzerine tatlı ola-rak peşmani veya kenevir helvası, hâvenk üzümü, kavun gibi tatlı şeyler yenir. Araba-şında aranan hususiyetler şunlardır :

Arabaşı hamurunun yenirken soğuk ol-ması lazımdır. Arabaşı bir kış yemeği oldu-ğundan hamur buz tutarsa okadar makbul sayılır. Çorba çok sıcak ve çok acı olacaktır. Dikkat edilecek mühim bir nokta da, araba-şı yenirken hamurun çorba içersine düşürülme-

ARAŞTIRMALARI

mesidir. Kim hamurunu çorba içersine düşü-rürse, arabaşı ziyafeti çekmeye zorlu sayılır.

KONYA BÖREKLERİ

Konyada İstanbul biçimi su böreği, sigar-ba böreği, alt üst böreği ve diğer börek çeşit-leri gayet güzel yapılır. Bunlardan yalnız Konya'ya münhasır olup taşralıların bilmedi-ği börekleri tarif ediyoruz.

TANDIR BÖREĞİ

Tandır böreğini yapabilmek için evvelâ tandır lazımdır. Tandırın ne olduğunu tarif edip bunun hakkında izahata geçecek olursak mevzuat dışına çıkacağımızdan kısaca Kon-yada ekmeğe yapmak üzere yerliler tarafından tamamen çamurdan yapılıp kurutulduktan sonra toprak içersine gömülen tandır anla-tılır. Bu, aittan, yan tarafından soba deliği ge-nişliğinde hava deliği bırakılan, alt kısmı ge-niş, üst kısma geldikçe daralıp, 40-50 santim genişlik kalan ters oturtulmuş orta boy bir kazana benzeyen yerli fırındır. Burada yapı-lan ekmeğe, börek ve gevreklerin kokusu, lez-zeti ve nefaseti tamamen başka olup, daima iştah açar.

Tandır börekleri iç malzemesine göre isim alır. Meselâ iç peynirli ise, peynirli tan-dır böreği, kuyruk yağı alınmış kuyruk baki-yesi kıkırdaklı ise, kıkırdaklı tandır böreği diye isim alır. Böreğin pişirilmesi, hepsin-de aynı olup içlerin hazırlanması biraz de-ğışir. Yağsız beyaz peynir, yahut tuluk peyni-rinden yarım kilo alınır. Kuru veya taze so-ğan, birkaç baş, ince ince doğranır. Biraz maydonoz, biraz karabiber, biraz da tuz sa-çılarak hepsi yoğrulup hal edilir. Hazırlanmış ekmeğ hamurundan, bir miktar alınarak el ile genişletilir, bir kısmına bu içten konur, ha-murun diğer kısmı bunun üzerine kapatılmak suretiyle börek hazırlanıp, tandırın sıcak du-varına yapıştırılır.

Böylece iç bitinceye kadar börekler tan-dıra yapıştırılıp, pişenler alınarak lengeriye doldurulup, sofraya getirilir. Kıkırdaklı ve kıymalı tandır börekleri de aynı şekilde piş-irilip, kıyma ve kıkırdağa ince soğan ve may-donoz konur, tuz atılmaz, zira kıyma veya kı-lardak tuzludur.

ÇARŞI BÖREĞİ

Bu börek te peynirli, kıymalı, kıkırdaklı olarak içlerine göre hazırlanır. İç hazırlan-

aynen tandır böreği gibi olup, burada tan-dır yerine çarşıda ekmeğçiler ekmeğ hamurun-dan uzun uzun yapıp pişirirler. Tepsilere yığarlar. Böreği hemen evine götüren kimse, sıcaklığını kaybetmeden üzerine tereyağı sü-rerek yumuşak hale getirir. Bu böreklerin ar-kasından tatlı olarak pekmezle karılmış ta-han, çarşı helvası, tel kadaifi yenmesi mak-buldür. Yazın ise üzüm, karpuz ve kavun ye-melidir.

SEDİRLER BÖREĞİ

Sedirler böreği veya halk arasında saç böreği dediğimiz böreğin hamuru ve içi şöyle hazırlanır :

Böreğe davetli olanların adedine göre bir veya daha ziyade hamur yoğrulur. Biz bur-da yarım kilo un alınmak suretiyle tarifini yapacağız. Bu miktar una yarım avuç içi ka-dar tuz ilâve edilir. Su ile karıştırılarak ha-mur yoğrulur ve yumurta büyüklüğünde parçalara ayrılır ki bunun ismine beze denir. Bezeler hamur miktarına göre 10-20 adet ola-bilir. Hamur bezeleri bir tepsi içersine dizile-rek üzeri kalınca bir bezle örtülür, biraz din-lendirmeye bırakılır. Geçen bu zaman zarfın-da az yağlı beyaz peynir (yağsız da olabilir) veya tuluk peyniri ufalanır, bir kaç tane kuru yahud taze soğan, bir miktar kara biber, bi-raz da maydonoz ince ince kıyılır, hepsi bir-den karıştırılır. Peynir 250 gram, soğan da iki baş olsa kâfidir. İçin fazla olmasından hoşlanan kimse peynir miktarını artırabilir.

Dinlenmeye bırakılan beze tepsisi hamur tahtası yanına getirilir. Burada dikkat edile-cek noktalar şunlardır : Ocak, hamur tahta-sı, börek malzemesi tepsi birbirine yakın me-safede olacaktır.

Hamur tahtası üzerine bir tutam un ser-pilerek üzerine bezelerden birisi konur, okla-va ile bu beze ince vaziyette açılmaya çalışılır. Açılan hamurun yarısının sağ ve sol tara-fına doğru hazırlanmış içten kaşık ile azar azar saçılmak suretiyle o tarafı içlenir. Bu defa iç konmayan taraf yavaşça kaldırılıp iç bulunan tarafın üzerine katılmak suretiyle üstü örtülür ve kenarlar parmak uçlarıyla sı-kıca bastırılmak suretiyle için dökülmesi ön-lenir. Börek hazır vaziyete geçmiş olur. Şim-di sıra pişirmeye gelmiştir.

(Devamı var)

nun, Karadeniz yahı boyu halk musikiğine tesir sahasını gös-
termesi bakımından diğkate
şayandır. Karadeniz bölgesinin
kıyı kesimini sınırlandırırken,
genel olarak Zonguldak, Gire-
sun, Giresun-Hopa gibi iki bö-
lümeye ayırmak gerektiğini daha
evvel de kaydetmiştim. Birinci
bölüm Oturak havası, Kırık ha-
va, Karşılama, Sallama, kısmen
Zeybek ve Horon (2/4, 4/4, 5/8,
7/8, 3/8, 9/8) sahasına, ikinci
bölüm Karşılama, Sallama, Ho-
ron ve kısmen oturak havası
(5/8, 7/8, 16/8) sahasına gir-
mektedir. Bu ayırma, bölgenin
karakteristik görünüşü ve özel-
liğidir. Bu bölgelerde de, hiç
düşünmeden dört bucağına
samil bir takım tesirlerin iz-
leri ve örnekleri de vardır. Gi-
resun'da rastlanan «Oturak ve
Zeybek» havalarında, esas böl-
gelerin ait karakter, mahalli
zenginlik kazanmıştır. Müzik ve
yollarındaki hareket ve canlı-
lık, tarihi münasebet ve tesir-
ler dışında, başlı başına bir böl-
ge özelliği gösteren Giresun'da
yapılan araştırmalar ve incele-
meler yapıldığı takdirde, bu
tür köşemizi de ince değerleri
kültür canlılıkları ile daha
yakından tanımak mümkün
olacaktır.

Burada candan yardımla-
rı gördüğüm Nevzat Kumaş,
Edmet Kumaş, Orhan Yılmaz,
man Kalyoncu, Tuncer Kal-
yoncu, Ahmet Yücesan, Bur-
han Yılmaz, Giresun müzik
klorunu yaşatan değerli
şahıslardır. Hepsisi de aydın ço-
şaklardır. Orhan Yılmaz, Giresun
dönüşünü derinliğine tanımak
tasarımlarını amaçla ile çalı-
ştırmıştır. Osman Kalyoncu ile
Edmet Kalyoncu ve bir ara bi-
likte İstanbul Radyosundaki
konserler. Havaları Ses ve Saz
konserleri çabımlarımıza da ka-
tıldılar. Ahmet Yücesan, Gi-

resun'un Usta bağlamacıları
dır. Bir dernek kurmuşlar, ha-
reketli bir çalışma birliği için.
de, Memleket kültürüne hizmet
yolundadırlar.

Giresun'da fındık hayat de-
mektir.

Milli toprak mahsullerimi-
nin başında gelen fındığın, de-
niz aşırı pazarlardaki sürümünü,
çok eski yıllara ve kökü onü-
çüncü yüzyılda, Cenevizlilerin
Karadeniz ticaretine kadar da-
yanmaktadır. Konu gerçekten
ilgi çekicidir, benim gibi merak
edenler de bulunur diye bu hu-
sususta öğrendiklerimi kısaca
yazmayı münasip gördüm.

Fındık ürününün dış tica-
ret sürümüne ait yazılı vesika,
İspanya kralı Üçüncü Hanri'nin
1403 yılında, Timürlenk nezdi-
ne gönderdiği elçi heyeti baş-
kanı Roygotzalez Kolovoy'un
Madrid milli kütüphanesinde bul-
unan el yazması seyahatnamesi-
dir. Bu zat, seyahatnamesinde
17/Eylül/1403 de Trabzondan
kaptan Nicolos Gojen idaresin-
deki Fındık yüklü bir Gemi ile
25 günde İstanbula gittiklerini
yazmaktadır. Bu bilgiye göre,
Karadeniz kıyılarından dış ül-
kelere fındık ulaştırmanın belli
tarihi, bugün için 562 yıl ileri-
sine gitmektedir. Türk fındık-
larının dış pazarlarda geniş öl-
çekte tanınması ise, ilk defa
1351 yılında Londrada açılan
milletlerarası sergiye gönderil-
mele başlamıştır.

Memleket iktisâdiyatında
önemli yeri olan Fındığın, bir
tasarruf sistemi ve maddi öl-
çülerle değerlendirilmesi yanın-
da, bir de estetik görünüşü ile
gönüllere tesiri vardır ki, Fın-
dık denilen bu yeşil pürçekli
cevahir taşı, efsâne efsâne, tür-
kü türkü dils gelmektedir.

«Peygamber sülâlesinden
olduğu anlaşılan Seyyit Vakı-

kas (Kabri XV. yüzyılda, Tür-
besi XIX. yüzyılda yapılmış,
Giresundadır) bir fındığın ka-
buğu ile deryayı geçüp İslâm
ordularına Giresun'un fethini
sağlamış ve bir fındığın içi ile
Orduları beslemiş.» Gerçekte,
bu zatın Giresun'un Pontoslu-
lardan Türklere geçmesini ha-
zırlamış olduğunu tarih yaz-
maktadır. Böyle bir kahrama-
nın efsâneleşmesinde, fındığa
kutsallık veren ve :

Yine yeşerdi funduk dalları
Acep ne olacak yârin halları

Türküsünde, «yeşeren Fın-
dık dalları ve yârin halları»
halkın duygu zenginliğinin ve
bu ürüne, ne kadar bağlı ol-
duğunun veciz misâlini teşkil
etmektedir.

Beşli, yedili, sekizli ve do-
kuzlu «Çotanak»ları ile (III),
Giresun fındık dallarında sür-
leşmektedir.

Giresunda Kayıklar
Kızlar Funduk ayuklar

Diye bir türkülerini var ki,
kızların fındık ayıklarken gös-
terdikleri el çabukluğunun ritma
canlılığını ifade etmektedir.
Zaten yahı boyu türkülerini, top-
raklarında yaşayan insanların
kaynaşmasıdır. Türküleri gibi
oyunları da tıpkı Karadeniz'in
oyunak dalgaları gibidir. Rah-
metli Mahmut Ragıp hocamız,
hamsi bahçesinin denizden çıkın-
ca hoplayıp zıplamasını ve tit-
remesini Karadeniz'in atik
oyunlarına benzetirdi. Giresun-
luların tılfikle oynadıkları
oyun, Karadeniz uşağının göz
pekliliğini, gevikliğini ve savaş
gücünü gösteren canlı ve ma-
nâhî figürlerle doludur.

Bir yanda tıf gibi delikan-
lılar, bastıkları yeri tozuta to-
zuta Horon teperken, öte yan-
da alata genç kızlar, yeşilin her

ARAŞTIRMALARI

rengi ile daldan dala, bahçeden
bahçeye cümbüşlenen fındık
«nâhî»leri söylüyorlardı :

Atma türkü atarım
Yüreğini yakarım
Funduğu dizi eder
Boğazına takarım
Funduğa gaga derim
Darıma şaka derim
Sen beni bastırırsan
Ben sana ağa derim
Havalar kararıyor
Yine yağmur yağacak
Funduk harmanlarımız
Bu yıl kışa kalacak
Gideyurum yaylıya
İki at bir katırla
Sana funduk yolladım
Ye de beni hatırla

İn dereye dereye
Kuru funduk bulursun
Yalvarırken al beni
Sonra pişman olursun
Funduk dalda bir sıra
Yârim gitti Mısır'a
Koyun olsam yayılısam
Yarimin ardı sıra
Funduk kırdım iç ettim
Yaylalara göz ettim
Yârim senin yüzünden
Ben tu canı hiç ettim
Yaylanın çimeninde
Funduk versem yer misun
Haydi dediğim sıra
Benimle gelir misun
Ey Funduğum Funduğum
Dallarına konduğum
Ben sevdimde el aldı
Odur benim yandığım
Funduk dalda tekleme
Kız fistanın ekleme
Yârim gitti gurbete
Gelir diye bekleme
Funduk kabuğu köz oldu
Arkamızdan söz oldu
Yâre fena dediler
Yüreğim göz göz oldu

1961 Anadolu turnemizde
Giresun'da bir gece bile kala-
madık, ertesi gün Erzurum'da
bulunabilmek için, konseri mü-

**ANADOLU
BANKASI**
SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI
AİLENİZİN BANKASIDIR

Feza Rek. 19 — 28)

takip, gece yarısı hemen hare-
ket ettik.

(I) Küçük Hüseyin
9/2/1959 da 71 yaşında ölmüş-
tür. Giresun'un usta bağlama-
cılarında Osman Kalyoncu,
10/2/1959 tarihli mektubunda
bu acı haberi bana şöyle bildir-
miştir. «Giresun'un saz baba-
sı Küçük Hüseyin dayıyı da
kaybettik. Ölümü öyle ani ol-
du ki, ziyaret için gittiği bir
arkadaşın yanında otururken

vefat etti de, bir zaman arkada-
şı onun öldüğünü anlayamadı.
Rahmetlinin ruhunu şâdetmek
için programınıza onun türkü-
lerinden de almanızı can ve gö-
nüllüden arzuluyoruz» biz de al-
mıştık.

(II) Mican bu havalide ün
salmış ve Rumlara dehşet ver-
miş bir eşkiyanın adıdır.

(III) Çotanak diye Fındık
topaklarına denir. Bir dalda
dokuza kadar Fındık topraklarına
rastlandığı söylenir.

Cönklerden Derlemeler

K A T İ B İ

Derleyen : Cahit ÖZTELLİ

Şimdiye dek yayımlanmamış şiirlerini verirken birincisinin Dördüncü Sultan Murat ile birlikte İran seferine gidişinde söylediği anlaşılıyor.

İslâm askeriyüz, gazâ kaskine
Hazretin sancağın çeküp gideriz
Her birimiz seyfi alup eline
Adünün hatırın yıkup gideriz

Atımız küheylân aslıdır soyu
Şad ile Fırat'tan ıgerler suyu
Kimse doğru yoldan taşmasun deydü
Alâmet taşını diküp gideriz

Gazilerin tir ü keman elinde
Tirkeşi sağında, seyfi solunda
Ser vermek için gazâ yolunda
Günahlarımızı döküp gideriz

Biz Gazi Hünkâr'ın peşine düşüp
Konup göçüp nice vâdiler aşup
Taşkın sular gibi kaynayup coşup
Acem iklimine akup gideriz

Kâtibi bu yolda geçti özlünden
Gaziler kâmilî seğer sözünden
Ma'niler söyleyüp bâtin yüzünden
Serile eflâke çıkup gideriz

Şu karşıdan gelen dilber
Sana kurban olayım mı
Gönül, aşkın okur yazar
Sevdi canım öleyim mi

Gaynlara gönül kattın
Kulunu yabana attın
Sevdiğim beni terkettin
Seni Hakk'a salayım mı

Mahabbetin candan mıdır
İhtiyakın gamdan mıdır
Bu ayrılık benden midir
Runu Haktan bileyim mi

Aşk yolunda mihnet ile
Geçti gönülüm firkat ile
Daima bu hasret ile
Be isafsız öleyim mi

Kâtibi düşürdün derde
Deli gönül aşkın serde

Evliya Çelebi «Seyahatnâmesi»nin (c. 1, s.638 — 639) kaydına göre, zamanının ünlü âşıklarını sayarken Kâtibi'den de «Celep Kâtibi» diye bahseder. Buna bakarak araştırmacılar âşık «celep» yani koyun tüccarı sanmışlardır. Oysa celep sözü bugünkü anlamda koyun tüccarı demek değildir. Kâtibi'nin Dördüncü Murat ile Bağdat seferine de katıldığına biliyoruz. Bir koyun tüccarı işini gücünü bırakıp aylarca süren seferlere katılmaz. «Celep» o çağda ve tarihlerde «dış saraylarda bulunan acemi oğlanlar» anlamındadır. Buna göre şair bu sınıfın kâtibidir. (bakınız : İ.H. Uzungarşılı, Kapukulu Ocakları, s.40 ve aynı yazarın Osmanlı tarihi, c.3, kısım I,s.247).

Aşağıya bir dördlüğünü aldığımız şiirinde de âşık kendisini «kâtib» olarak tanıtır. Aynı zamanda bu dördlükte adının Osman olduğunu bildiriyor ki bunu ilk defa biz haber veriyoruz.

Tabibler bulmadı derdime çare
Er böyle gerektir sarıya yâre
Küfre mi girersin ey kalbi kare
Halin nedir desen Kâtip Osman'a

Sadettin Nûzhet «kâtibi» adlı eserinde aynı bir de Kâtip adında bir şairi ele alarak kısa olarak verdiği bilgiler arasında adının Ahmet olduğunu bir beytine dayanarak ileri sürüyor. Oysa bu beyitteli ad şairin değil sevgilisinin adıdır. Ve şurasını da belirtelim ki bu şair de Kâtibi'den başkası değildir. Vezin zorunluğu dolayısıyla arasıra bu şekilde sondaki nisbet (!) sini kullanmaz ki bu gibi haller başka âşıklarda da görülür. Yalnız Kâtibi'nin çağdaşı bir âşık daha vardır. İçin deki tarihlerden on yedinci yüzyılda yazıldığı kestirilmekle bilinen büyük bir cönkte «Kâtibi Sâni» adında oldukça kudretli bir ozana rastladım. Aynı cönkte Kâtibi'nin de şiirleri bulunmaktadır; bu ad yakınlığı dolayısıyla ilkinin Kâtibi'nin grağı olabileceğini düşünüyorum. Geçen yazımızda (1 sayılı) bir koğmasını verdiğim Kâtip Oğlunun da Kâtibi'nin oğlu olması mümkündür. Çünkü yenicilerin oğulları çoğu zaman babalarının adlarını kullanmaktadırlar. (Kâtibi ve Kâtip adları da çok bilgi almak üzere bakınız : Sadettin Nûzhet, Kâtibi, Sühulet Kütüphanesi, 1933).

ARAŞTIRMALARI

Tenha bulduğum yerde
İntikamın alayım mı

Çekme sitem hançerini bana yâr şimden gerü
Kalmadı sende hakikat yürü var şimden gerü
Kalmadı meccalim çün zaman elvermedi
Gönülümüz yabana attı rüzgâr şimden gerü
İki didem bozbulanık sel olup ta çağladım
Ahde vefa kılmayan dildarı andım ağladım
Soyunup derviş misali eğneme post bağladım
Gitti namus, gitti gayret, gitti âr şimden gerü
Seni benden ayıranın kibleden dönsün yüzü
Kör olsun desem hatadur, kanla dolsun gözü
Aramızda bir dağ olmuş nice bir düşman sözü
Şöyle bil ki oldu işim ahı zâr şimden gerü
Rüz-u şeb hâkipayine ol yâre minnet eylemem
Kadir kıymet bilmeyen dildâre minnet

eylemem

Kâtibi der yâr için agyâra minnet eylemem
Yaktı hasret, yaktı firkat, yaktı nâr şimden
gerü

Yine gönül efendisün arzular
O şah-ı âlişah ne zaman gelür
Siyah zülfü mah yüzüne bölünür
Kâkûlî perişan ne zaman gelür

Zülfü mâha benzer, rûhları gence
Lâl-ü mercan lebi, dehâni gonce
Boyu servî semen hem bell ince
Kemer zer-nişanım ne zaman gelür

Güzellerin şahı, hüplarin hânı
Dür-ile yakuttur yârin dehâni
Hastaya şifadur cevâhirkânı
Ol lâli Bedeşhan ne zaman gelür

Seni sevdiceğim sezdiler mola
Eski yaralarım çezdiler mola
Gonca gülüm beni arzular mola
Kâtip der, ol cânân ne zaman gelür

Salmup yanıma geldi yine cânân bu gece
Eyle sankim gökten indi mân-ı tabân bu gece
Zülf-ü Leylâ'sını dökmüş henüz ol mâh yüzüne
Sanki cennetten çıkupturn hürî gılman bu gece
Gülşen-i rüyun görübün cümle ol üftâdeler
Şem'ine pervâneves kuruldı devran bu gece
Haik-ı âlem görücek Yûsuf-ı Sâni dediler
Ken'an sînden geldi Mısır'a sultan bu gece
Kâtibi cânân ile bir iş-ü nûş eyleyelim
Hak verüp bâki kalursa bize devran bu gece

Bize gelen KİTAPLAR

* Metin AND : «Kavuklu Hamid'den Uç Orta Oyunu». Büyük Hoca, Fotoğrafçı, Es. kici Abdi. Forum Yayınları: 5. Eserin başında Orta oyunu üzerine eserin sahibi tarafından yazılan bir önsözle bir Orta oyunu bibliyografyası vardır. 12x17 boyunda, 296 sayfa, 5 lira.

* Prof. Nurettin Şazi KÖSEMİHAL : «Avrupa ve Amerikada Demokrasi ve Sosyoloji». İstanbul Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, sayı 17-18 (1932-1933) den ayrı basım. 24x17 cm. boyunda, 34 sayfa.

* Shepard B. CLOUGH — Nihal ÖNAL : «Uygurluk Tarihi». Varlık Faydalı Kitaplar : 44. 17x12 boyunda, 240 sayfa, 5 lira.

* Orhan KEMAL : «İspinozlar». Oyun 3 perde. Varlık Tiyatro Serisi: 14. 17x12 boyunda, 78 sayfa, 2 lira.

* Orhan HANÇERLİOĞLU : «Başlangıçtan Bugüne Kadar Mütâhlik Düşüncesi». Varlık Faydalı Kitaplar: 43. 17x12 boyunda, 232 sayfa, 5 lira.

* Raymond RADINQUET — Oktay AKBAL : «İçimizdeki Şeytan». Roman. Varlık Büyük Cep Kitapları : 246. 17x12 boyunda, 88 sayfa, 2 lira.

* Melih Cevdet ANDAY : «Konuşarak». Denemeler. Dönem Yayınları: 1. Deneme Eleştiri Dizisi: 1. 19x14 boyunda, 128 sayfa, 5 lira. Posta Kutusu 23, İstanbul.

* Jean Paul SARTRE — Mahmut S. KILIÇCI : «Altona Mahpusları». Oyun. Dönem Yayınları: 2. Oyun Dizisi: 1. 19x14 boyunda, 148 sayfa, 5 lira.

* Cemil MERİÇ : «Hind Edebiyatı». Şiirle riyle, felsefesiyle, masahıyla, beş bin yıllık geçmişiyle. Dönem Yayınları: 3. İnceleme Dizisi: 1. 19x14 boyunda, 272 sayfa, 7,5 lira.

* Abdülkadir İNAN : «Yasa, Töre - Türe ve Şeriat». Türk Kültürü Araştırmaları Yıllığı, Yıl: 1, 1964, Sayı: 1 den ayrı basım. 103. sayfadaki 110. sayfaya kadar 7 sayfa. 24x17 boyunda.

* Saraybosna Milli Müzesi : «Glasnik, Zemaljskog Muzeja U Sarajevu, Etnologija». Nova Serija. Sveska: XIX. Sarajevo — 1964. Yıllık. 29x21 cm. boyunda, 312 sayfa.

Hatay Ağzı'nın Gramer Özellikleri

Yazan : Cevher İhsan MİSKİOĞLU

Hatay, zengin dil, özellikleri bulunan bir ildir. Yerleşik halkın yanında göçmen olan Türkmenlerin, ayrıca Anadolu'dan ve yurt dışından gelen göçmenlerin özellikleri bu zenginliğin kaynaklarıdır. Bilhassa «Hatay ağzı» üzerinde daha önce çalışılmamış olması bu cennet ilin, bu doğduğum ülkenin ağzı üzerinde çalışma arzumu doğurdu. Bu konuda işlenmiş kaynak olmadığından bu iş gör-ründüğü kadar kolay değildi. Bir plân dahilinde bunu başarmağa çalıştım. Tarihini inceledim. Gramer özellikleri ve Hatay ağzına tesir eden yabancı diller üzerinde durdum. Ayrıca komşu illerle ilişkileri tesbit ettim. Masallardan örnekler verdim. Türkü ve mâni geçişlerine ait orjinal örnekler aldım. Ayrıca mektup geçitleri yazdım. İkili ve üçlü konuşmalardan derledim. Hatay'a has deyimler üzerinde durdum. Hatay'ın yetiştirdiği halk ve divan şairlerinin dil özellikleri taşıyan şiirlerden bazı parçalar aldım. Ayrıca daha çok Hatay damgası taşıyan bulmacalardan derledim. Bilhassa Hatay'a has kelimelerle Hatay'da kullanılan özellik taşıyan kelimelerden bir sözlük meydana getirdim. Ve nihayet faydalandığım kitapları sıraladım.

Bütün bu anlatışlarımı mükemmel bir eser meydana getirdiğim, samimasın. Bir ilin işlenmemiş ağzı üzerinde çalışmanın ne demek olduğunu dil sahasında çalışanlar iyi bilirler. Sayın Ömer Asım Aksoy 20 yıl çalışıp, üç mükemmel cilt halinde yayınladığı «Gazi, antep Ağzı» için birçok kusurların ve eksiklerin olduğunu be-yan ederse, bizim kısa bir süre

inde hazırlamağa çalıştığım bu tezimiz imanlı küçük bir ayretten öteye geçemez.

Her zaman ve her konuda olduğu gibi tezimi alırken ve işlerken de bana gerekli yardımlarını esirgemiyen pek kıymetli hocam Prof. Dr. HASAN EREN'e gönül dolusu teşekkürüme-yi vazife sayarım.

Bu çalışmamış sahadaki mütevazî eserim, ileride bu konuda çalışacaklara küçük ve faydalı bir kaynak olabilirse gerçekten mutluluk duyacağım. Türk Folklor Araştırmaları'nın 7ci cildinin 145ci sayısının 2463 üncü sayfasında, eserimin «Hatay Ağzına başka dillerle Komşu illerin etkisi» kısmı «Hatay Ağzı Üzerine» başlığıyla yayınlanmıştır. Şimdi ise Hatay Ağzının Gramer özellikleri bölümünü sunuyorum.

GRAMER ÖZELLİKLERİ

Gramer özellikleri bakımından Hatay gerçekten büyük bir önem taşır. Bir yandan vokal diğer yandan konson değişiklikleri yanında assimilation dissimulation'a sık sık rastlandığı gibi kelime harfler yer değiştirir. Bu arada hayllan kelimeler olup bir kısmı da sırf bu muntıkada kullanılır.

Bu değişikliklerin bir kısmını burada işaretliyorum : Vo-kallerde görülen değişiklikler :

A—E değişikliği

(Bu değişiklik birinci ikinci veya üçüncü hecede olmaktadır.)

Annep = Ennep
Antakya = Anteke
Ahraz = Ahrez
Barmil = Bermil
Ânkebüt = Enkebüt
Fahlı = Fehli
Halka = Heleke

Hatice = Heddice
Hazin = Hezin
Hafilci = Hefilci
Künafe = Künefe
Kayrı = Keyri
Kalıp = Kelip
Masal = Mesel
Şakirt = Şegirt
Zahter = Zehter
Falaka = Feleke v.s.

I—İ değişikliği :

İbrik = İbrik
İbrahim = İbrahim
Mühim = Muhum
Cirtayne = Cirtayne
Hirnis = Hirnis
Hicil = Hicil
İzbandut = Izbandut
İmbik = İmbik
Kileyde = Kileyde
Tiskit = Tiskit
Çizgi = Cızık v.s.

Ö—Ü değişikliği :

(Ö)leş = Üleş
Ölet = Ület
Özge = Üzge
Tehhös = Tehhiş
Övez = Üvez
Ödürgü = Üdürgü
Lehlöh = Lehlüh
Kömele = Kümele
Höccet = Hüccet
Göverti = Güverti v.s.

O—U değişikliği :

Tombul = Tumbul
Podra = Fudra
Boymak = Buymak
Fanos = Fanus
Hoyrat = Huyrat
Hozu = Huzu
Labbot = Labbut
Limon = Leymun v.s.

I—Ü değişikliği :

Çiftlik = Çütüük
Konson değişikliği :
Taş = Daş
Pişirmek = Bişirmek
Anneb = Annep

ARAŞTIRMALARI

Apsirmek = Apçirmek
Patlıcan = Badlıcan
Perkitme = Berkitme
Çizgi = Cızık
Çimdik = Çimzik
Domuz = Donguz
Hatice = Hadice
Gibi = Kimi
Masal = Metel
Ödeştirmek = Odeştirmek
Şekirt = Şegirt
Bu genel değişikliklerden sonra şimdi de değişiklikleri özel olarak sıralayalım.

C—D değişikliği :
Kurdalamak = Kurcala-mak

Sondaki f—p
Elif = Elip
G—K
Gölge = Kölge
Gömmek = Kömmek
ğ, n, y Konsonları değişikliği :

Değişmek = Denişmek
Düğüm = Düyüm
Konsonların yer değiştirisi :
Hırsız = Hirhız
Zincir = Cenzir
Çizgi = Cızık
Gömlük = Göynek
Serimsek = Semirsek
Ruya = Urya
Metatheses :
Çömlük = Çölmek
Toprak = Torpak
Yaprak = Yarpak
Sarımsak = Samırsak
Sürpüntü = Sürpüntü
K—H değişikliği :
Çok = Çoh

Akça = Ahça
L—n—r değişimleri :
Alınmı = Annmı
Merhem = Melhem
M—n değişimi :
Şimdi = Şindi
P—b değişimi :
Parmak = Barmak
Pekmez = Belmez
Pişirmek = Bişirmek
S—ş değişimi :
Herkes = Herkeş
T—d Değişimi :

Taş = Daş
Tane = Dane
t—ç Değişimi :
Tomruk = Çomruk
Y—nn Değişimi
Yayık = Yannık
Z'nin çift oluşu
Azık = Azzık
Kazık = Kazzık
Yazık = Yazzık
Konson düşmesi :
Sağmak = Samak
K—H değişikliği :
Akşam = Ahşam

Tonsuzlaşma :
Çeket = Çeket
Çabuk = Cabuk
Tonlulaşma :
Kaval = Gaval
Kursak = Gursak
İsim halleri :
Datif, lokatif, ablatif Türkçenin ayıdır.
Genitifin konsonu nasıl olur :
Bahçenin duvarı—Bahçening duvarı
Çocuğun babası—Çocuğung babası

Instrumental, genel yazı dilinden ayıdır. Nen ve Nan ekleriyle yapılır :
Fırçayla = Fırçaynan

C-VİTAMİNLİ
PORTAKAL ÖZÜ

Bir bardak suya
bir kaşık ORALET,
koyarak taze
PORTAKAL SUYU
içebilirsiniz.

(Radar: 12 — 29)

Yıllık aboneli: 12,
altı aylık aboneli: 6
İradır.

Yurd dışı senelik abone :
3 \$, 1 f

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Sahibi : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Filler İdare Eden Sorumlu Yönetmen :
BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu: 46, Aksaray — İstanbul

Basılmıyan yazılar
istenince geri gönderilir.
Dizgi ve baskı :
ERSA Koll. Şti. Matbaası
Aydınlar han Cağaloğlu-İst.

Nar Köyüne Ait Bir Araştırma

Derleyen : Haydar CENGİZ

Orta Anadolu'nun, Ürgüü, Göreme'si Avanos ve Hacıbektaş'ı ile tanınmış turistik vilâyetlerimizden biri olan NEVŞEHİR'in Nar Köyü folklorundan bahsedeceğiz.

Nar köyü ilk bakışta sanki Nevşehir'in bir devamı imiş gibi gelir insana. Zira Nar'ı Nevşehir'e bağlayan 3 Km. ilk yol, boyu boyunca bağlarla ve bahçelerle kaplıdır. Otuz metre yüksekliğindeki Kadirah Şelâlesi'nin alt başına kurulumuş şirin NAR köyü güzel olduğu kadar da turistikdir. Çünkü Göreme, Nar Köyü, ne 17 Km, mesafededir. Göremedeki peri bacalarının küçük bir modeli de Nar'ın Kadirah vadisinde mevcuttur.

Nar, tarihi bakımından Nevşehir'den çok eskidir. Bu yazımızda Nevşehir'den ziyade Nar ve yöresinin folkloru üzerinde duracağız. Derlemede büyük yardımları dokunan Nar ortaokulu Türkçe öğretmeni Dünder Aydoğdu'ya şükran teşekkür ederim.

Nar'a ait derlemelerimizi dört bölüme inceleyeceğiz.

- I — Nar'ın tarihi ve tarihi eserleri.
- II — Nar ve havalisinde örf ve âdetler.
- III — Nar ve havalisinden seçme hikâyeler.
- IV — Nar ve havalisinde kullanılan kelimeler, deyimler ve tâbirler.

I — NAR'IN TARİHİ VE TARİHİ ESERLERİ

Çok eski bir mazisi olan Nar'ın bir asır öncesine kadar ismi ENNAR imiş. Daha önceleri ise NISANA imiş. Nisana Akatlar'ın 12 aydan birine verdiği bir isim olup nisa da baharı güzel olan yerlere verilen bir ad imiş.

Nar eskiden bir kaza merkezi olup, tarihi; Ören, Kepez, Koyak, Kovalık Nar'a bağlı birer mahalle imiş. Büyük Camii, 1714 de Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Nar'daki eski eserler arasında, kaleleri, güvercinlikleri, kiliseleri, mezar taşlarını, höyükleri ve türkazları ithal edebiliriz.

Batı kaleşi, Karşı kale, Leylak kaleşi, Bezirhane kaleşi, Fatih kaleşi vardır. Fatih kaleşi sarı renkte olup, granit taşlardan yapılmıştır. Diğer kaleler mağaralar halinde dir.

KİLİSELER : Ören ve Akçe kiliselerinin

den başka tahribata uğramış birkaç kilise daha vardır. Bunlar Göreme kiliselerine nazaran daha gençtirler.

Nevşehir tabii bakımından dağlık bir manzara arzeder. Dağları bembeyaz; yumuşak ve istenilen şekle sokulabilen taşlardan mürekkeptir. Bu vesile ile, yakın zamana kadar Nar'lılar evlerini kayaları oymak suretiyle yaparlarmış. Gerek Nar'da gerek Göreme'de kiliseler kaya oymasıdır. El'an bazı fakir evleri de kaya oymasıdır.

TIRKAZLAR : Lüğatte kapı sürgüsü manasına gelen TIRKAZ kelimesi; kapı vazifesini gören dikine oturtulmuş bir taştır. İki taraftaki oyuklarıyla sağa sola döndürülür. Ortasında 10-15 Cm. kutrunda dışarıya bakmak için bir delik bulunur.

Bir rivayete göre Nar halkının büyük bir kısmı Yunanistandan gelmiştir. Bu arada Sarı Hasan Kabilesi, Gannisler, ve Toklar; Açık Saray mevkiine gelip yerleşen Yunanırkuna mensup kimselerdir. Nar ve civarında rastlanan kilise ve haç işaretli mezarlıardan Hıristiyanların yaşadığını anlamaktayız. Türk'lere ait bir mezar taşında da şöyle bir dörtlüğe rasladık :

Arpa filikte,
Keklik cüçükte,
Oğlum Ahmet besikte;
Dondu da öldü. — Bunu bilirim. —
Deniliyor.

GÜVERCİNLİKLER : Nevşehir ve yöresinde bağcılık ve bahçecilikle uğraştığı için, güvercin gübresi çok aranır. Onun içindir ki öteden beri kayalar oyulmak suretiyle güvercin yuvaları haline getirilmişlerdir. Bağcılıkla uğraşan hemen her ailenin kayalarda birer ikişer güvercinlikleri vardır.

II : NAR VE HAVALİSİNDE ÖRF VE ADETLER

1) Üzüm kesme :

Narlılar bağcıdır. Bu meyanda bağla ilgili âdetlerinden biri üzüm kesme işidir. Ağyazı (Akyazı) bağlarının üzümleri erken olgunlaştığı için önce orası bozulur. Kendi aralarında anlaşan birkaç komşu, bir sabah erkenden geluk çocuk, testere, kova, bıçak, merhaplerle bağlık çukuk yola koyulurlar. Üzüm

ARASTIRMALARI

kesmek demek; bağ'da birçok ailenin bir araya gelmesi demektir. Sergiye dolu gidip boş gelen üzüm kovalarının gıcirtılı sesleri ahenkli bir manzara husule getiriyor. Üzüm kesenler aralarında :

— Şuna bak; mubarek bir de yağmur göremiş...

— Felek kökünden kurutmuş mubareği. Hava bozulup kararmaya başladığı vakit te :

— Şu feleğin işine bak.. derler.

Avanos ilçesinde de üzüm kesme âdetine benzer «BİNNİK» namıyla maruf bir âdet vardır. Binnik, üzümlerin olgunlaşmağa başladığı mevsimde bağlar bozulana kadar sadece pazar günlerine has bir bağ gezisidir. Pazar günü öğleden sonra en güzel elbiselerini giyen Avanos'lular Kızılırmak kenarındaki bağlarına yürüyerek giderler. Bağlara gidip ve dönüş tek yoldan olduğu için binnik epey kalabalık geçer. Binnik bir nevi eğlence ve şenliktir. Bir sepet üzüm için bütün ev halkı yollara düşer. Gaye bir nevi pikniktir. Binnige genç kızlar da katıldığı için; oğlanlar kızları Binnik yolunda görüp gözetirler ve beğenirler. Binnigin en mühim özelliği de buradadır. Dolayısıyla bağbozumu herkesin birbirini yakından görmesini sağlar.

2) Ekmek Yapma :

Nar'da sebit (Yufka) ekmeği yeniliyor. Her aile yiyeceği bir yıllık ekmeğini imcece usulüyle bir defada yapar. 14 testi suyun hamurundan yapılan yufka; ufak bir ailenin yıllık yiyeceğidir. Ekmek yapılacağı gün kadınlar gecedan kalkarlar. 3-4 saatte hamur yoğurulur; ufak beziler (bazı hamur yumağı) tutulur. Bütün ekmek beş tahta kurularak yapılır. Tandıra (ekmeğin piştiği ocak) yakacak getirilenler, hamur yoğurmak için çeşmeden su getirilenler, bezi tutanlar, hamur yoğuranlar gecenin sessizinde ve karanlığında adeta ufak bir fabrika ahenginde çalışırlar. Bu arada birbirlerine şakalar ederler; Ahmedin kızını, Mehmedin oğlunu, Hasanın gelinini beşbiryardelerini geştirirler. Türü türü türküler söylerler böylece şafak söker, oklava şakırtıları arasında güneş doğar, kadınlar halâ ekmek yaparlar. Tandır başında söylenen türkülerden birkaç kıta alıyoruz :

Kara tren gelip geçiyor

Açılmadık yarem acıyor,
Dört tane çavuşla üç de yüzbaşı;
Oturmuş Nurettin'e kefen biçiyor.
Karşıkı dağda sıra sıra bademler,

Otursun ağlasın yarı gidenler
Ne sen bana doydun ne de ben sana,
Kör olsun gurbeti icat edenler.

SÜRME LİM

Bir ay doğdu pencereden solurma
Sıva kollarını dola boynuma,
Bir gecelik misafirim koynuna,
Sürmelim ağ gelin sen bilin.

Çiçekler içinde menevşem açtı
Güzeli gösteren göz ile kaştır,
Gideyim gurbete mektup ulaştır,
Sürmelim ağ gelin sen bilin.

Türküden de anlaşılacağı üzere gurbet, eskiden Nar hanımlarının boynunu bükermiş. Şimdi de nereden çıktıysa bir Almanya türemiş. 150 ye yakın evin erkeğini almış götürmüştür.

3) Ferfer Oynamak :

Bayramlarda, öteden beri devam edegelen ve genç kızların bir araya gelerek çalıp oynadıkları, güllüp eğlendikleri hulâsa her türlü oyunları bir güne sığdırdıkları bir âdettir. Ferfer, oynanan oyunlardan bir tanesinin adıdır. Bir evde toplanan kızlar şenlikleri nihayet bulduktan sonra beraberce yemek yerler ve dağılırlar. Ferfereden de maksat insanları bir araya getirip, sevgi ve şefkat duygularını sağlamlaştırmaktır.

4) Karınca Yürüyüşü :

Düğünlerde gelin getirmeğe giden yenge kafilesinin yaptığı bir yürüyüştür. Nar'da gelin çıktığı yegâne gün perşembedir. Gelin; kız evinden oğlan evine götürülürken «Yenge Kafilesi» adı verilen kadınlar gurubu, üçerli sıra halinde arka arkaya ip gibi dizilip karınca adımlarıyla ağır ağır oğlan evinin yolunu tutarlar. Baştan üçüncü sıranın ortasında Gelin bulunur. Her olayın bir oluş sebebi vardır. Karınca yürüyüşünün de hikâyesi şöyledir :

Eskiden, kafilenin çok hızlı adımları evinden uzaklaşıp gittiğini gören bir gelinin babası çok üzülmüş. Hadise onuruna dokunduğu için :

— Benden usanmış gibi, kızını evinden neye çabuk götürdünüz ? demiş. O günden sonra gelinler, kız evinden karınca yürüyüşü ile oğlan evine götürülmektedir.

5) Ölü Evini Ziyaret :

Nar Köyünün sadık kaldığı eski geleneklerinin başında ölü evini ziyaret etmek gelir. Ziyaretin maksadı her yerde olduğu gibi, ölü

evinin acularına ortak olmak ve kederlerini nisbeten dağıtarak göntüllerini almaktır. Beşer altışar kişilik kafileler halinde ölü evine gelen erkeklerden biri ezberden bir miktar Kur'an okur.

Kur'an bittikten sonra, evi temsil eden kimsese teker teker :

— «Başınız sağ olsun, geçmiş olsun, Allah yardımımız olsun» şeklindeki taziyelerden biri söylenir. Gelen grup birer ikişer dağılır. Derken arkadan bir kafile daha gelir ve böylece ölü evi dolar boşalır. Bu ta'ziye ziyareti, aın adına Nar'da «İLK BAYRAM» derler.

6) Dügünler :

Nar'da vasat aile için düğün masrafı beş altı bin lira civarındadır. Oğlan evi tarafından geline 1500 - 2000 liralık altın ve mücevherat takılır. Paranın arta kalan kısmı da düğün tertibi ve kına kaldırılmasına gider. Düğün çarşamba günü başlayıp cuma günü sona erer. Çarşamba günü kına yakılır. Perşembe günü gelin oğlan evine iner; cuma günü ise DUVAK AÇILIR ve KAKÜL kesilir. Böylece düğün sona erer.

7) Kına Gecesi :

Çarşamba akşamı gelin kızın yakın akrabaları ve kız arkadaşları toplanırlar. Gece vakte kadar yapılan türlü eğlencelerden sonra; gelin kızın ellerine ve ayaklarına kına yakılır. Yerine göre neş'eli ve ağıtlı anlar yaşanır. Defci kadın gelin kızın ağzından acıklı türküler ve ağıtlar okur. Kına havasından bir kupa alıyoruz :

Evinizin bir kızı idim,
Üstünüzde yük müydüm,
Daminizin unu muydum.
Bir kız size çok muydum.
Ah anam anam...

Kına gecesi, oğlan evinde de yapılır. «GÜVEYBAŞI» adı ile bir yemek yedirilir. Yemekten sonra «BAYRAK DUASI» yapılır. Perşembe sabahı damadın zinde olmasını temin için erken yatılır...

Perşembe sabahı erkenden davul sesleriyle uyanılır. Öğleye doğru gençler; kız evinden «SAYSANA» denilen gelinin eşyalarını getirirler. Öğleyin oğlan evinin bünyesine göre beş on kap yemek yenir. Yemekten sonra kahvesini için erkekler, gelin getirecek YENGE KAFİLESİNİN önüne düşerler ve kız evine giderler. Kız evine hızlı veya yavaş gitmenin bir önemi yoktur. Yenge kafilesi kız evinden gelini teslim aldıktan sonra Karınca yürüyü.

şü ile oğlan evine gelirler.

III — NAR HAVALISİNDEN SEÇME FIKRALAR

Ya yak git, ya kalk git..

Aydınlanma vasıtasının çıra olduğu bir zamanlar Nar'da sevilen, sayılan sözünü kimseden sakınmayan bir ihtiyara, yine Nar'ın gevezesi olarak bilinen Kelle Yusuf misafir gelir. Yusuf efendi geç vakte kadar oturur. Çıralar birer birer yanar biter. Fakat Yusuf Efendinin lafı bir türlü bitmez. Ni hayet sabrı tükenen ve en son çırayı eline alan İhtiyar : —Yusuf Efendi Oğlum— bir çıra kaldı, «Ya yak git, ya kalk git!» der..

Selâm Karşılığı

Maccan'ın (1) biri Ortahisar (2) bağlarına kayısı yemeğe gider. Bir bağa girer kayısıları al al görünce, ağaca yaklaşıp su mübareklere bir selâm vereyin der..

— «Selâmün aleyküm Ortahisar zerdailisi.» Kayısıya sarılmış yeşil üzüm asmasının gölgesinde yatan bağ sahibi doğrulur : — «Aleyküm selâm Meccan'ın zır delisi.» der.

Bir Nar'lı Ankarada

Nar'ın en meşhur yemeklerinden biri de AĞPAHLA (Kuru fasulye) dir. Uzaklarda dahi Nar'lılar ağpahlı ararlar. Ankara'da bir lokantaya giren bir Nar'lı garsondan ağpahlı ister. Garson müşterinin ne istediğini anlayamamakla beraber.

— Pekiyi efendim, der. Biraz sonra dolayır gelir :

— İstediginizden kalmamış, der. Nar'lı hemen Ankara'da olduğunu hatırlar ve.

— Kuru fasulye efendim, diyerek ağpahlı lasına (ak, beyaz bakla) kavuşur..

IV — NAR VE HAVALISİNDE KULLANILAN KELİMELER, DEYİMLER VE TABİRLER

Bu son kısımda «Nar ağzı» üzerinde duracağız. Aşağıya yazdığımız kelimeleri, Nar'lılar kullandığı gibi Nevşehir ve civarı da kullanır. Nitelikim; Avanos ilçesinde, Göreme, Uçhisar, Bahçeli ve civarındaki köylerde de aynı kelimelerin aynı anlamlarla kullanıldıklarını müşâhede ettik.

Kelimeler ve Mânaları

Abarı	A... (Ünlem)
Aba	Anne
Ablak	Tüysüz
Aba ney ?	Anne o ne ?

Âşık Hicranî'nin Şiirleri

Derleyen : Mahmut Kemal YANBEY

Nedir ey sevdiğim elde bugün ferman hecelenmiş

Neden darıldın bilmem o mah yüzün peçelenmiş
Çektğim sefa elinden yetişmez mi bu cefa
Bugün hesap eyledim serencamım yücelenmiş

Geleli dünyaya gülmez karalıdır bahtımız
Kahbe felek yıkmak ister atmış okun tahtımız
Zannedirdim vakit ısrak zamanıdır vaktimiz
Güneş inmiş zevalına meğer günüm gicelenmiş
Bir tabip lokman bulup ben göstermedim yaremi

Bilmezem bu derdimdim vuslatına ire mi
Kahpe felek sitemin bu Hicran kemtere mi
Askı ferman elinden vücudum peçelenmiş.

Karacaoğlana nazire :

Bana kara deme canım
Niceler kara seğil mi
Siyah zülfür mah yüzünde
Peçeler kara değil mi.

Karadır göğsün dem yeter
Kırpığından oklar atar
Akşam olur güneş batır
Giceler kara değil mi.

Bize doğru yol buyuran
Haklı haksız ayıran
Cennet cehennem duyuran
Heceler kara değil mi.

Nedir bu esrar sitemi
Geçer bu dünyanın demü
Tur eder bizim âlemi
Niceler kara değil mi,

Dilim kalbim ile uyar
Bana kara diyen şikâr
Yoklasın kırpığın dilber
Peçeler kara değil mi.

Hicranî'ye deme rahın
Tanımaz ulu dergâhın
Dün kiblada nazargâhın
Hocalar kara değil mi.

O zaman Bayburt Ortaokul Direktörü olan

Ağ	Yemek	Kelip	Küfür
Ağıt	Buğdaylık	Kevgir	Süzgeç
Avrat	Kadın	Penape	Küçük testi
Azar	Acı söz	Sıracalı	Küfür (cılız)
Azma	Azıtmak	Sinaltı	Sandalya
Babuçluk	Oda önlü	Daylı	Küfür
Beğli	Bağ bıçağı	Pürçüklü	Havuç
Bisal	Biraz sonra	İlançe	Legen
Bomboz	Beyaz	Zavar	Hayvan yemi
Bannak	Parmak		
Amani	Korku		
Cerek	Tavan		
Cingil	Bakraç		
Çar	Bağ örtüsü		
Çebig	Küçük keçi		
Çıdarga	Ufak cubuk		
Culuk	Hindi		
Çarabba	Çıralık		
Ellagaam	Herhalde		
Eyseri	Uzun çivi		
Essama ?	Sahi mi ?		
Filko	Musluk		
Fuhare	Fakir		
Haral	Büyük çuval		
Hareni	Küçük kazan		
Gulunç	Bir hastalık		
İpta	Baştan (İptida)		

İlengiler
Allah canını alsın
Allahın gülcüne uğra
Başına yıldırım insin
Bişicik dimem
Çotum çotum ol
Daylımın dibi
Daylısı olasıca
Erişmeyesice
Gadan olayım
Kelip suratlı
Nane yudasıca
Sürülesice
Türemeyesice
Zibıldak sipa.

(1) Maccan Nar'a yakın bir köydür.
(2) Ortahisar Nar'da bir mevkiidir.

Mahmut Kemal Yanbeğ'in yeni gezmeğe baş-
lıyan küçük kızı Sevinç hakkında söylediği iki
şir.

Saklasın yaradan ey hüsnü melek
Korkarım ağyardan göz değer sana
Hidayet mülkünde dost bağçasında
Lâle sümbülden gül değer sana.

Konarsın servinin hop budağına
Reyhan, sümbül versin gül yaprağına
Yükseklığın benzer Ağrı Dağına
Her seher vaktında yel değer sana.

Dilim meftun oldu, gönlüm sürürü
Dağıldı kalbimden ol gamın varı
Gönlümün gülşeni gözümün nuri
Delanma nazardan dil değer sana.
Ey geda Hicranî varma ileri
Gitti farz sünetin ne kaldı geri
Muhabbet bahrinden dönelim geri
Coş eder deryalar sel değer sana.

★

Istida vereyim ol zatı şane
Destur ver bizlere dileğimiz var
Göndü meyvesinin çiçek bağında
Bağışla ömrüne alayımız var.

Kalem kaşı, kirpikleri mah gibi
Bezenmiştir adaletli şah gibi
Yusuf Züleyhadan doğan rah gibi
Metih himmetine ısrarımız var.

Bu ne güldür dermesine kıyılmaz
Hüsnün pertevinin zülfü sayılmaz
Cennet Rızvanından payı pay olmaz
Söyle bir bülbüle ikrarımız var.

Seddin mateminde hem cennet olmuş
Halkı hidayetden göz kudret olmuş
Cihâsî âleme nübüvvet olmuş
Gözlerine himmet ısrarımız var.

Yeni çiçek açmış dalla budağa
Abı zemzem akar dilden dudağa
Dil yetmez methini yazam evraka
Sanarsın ol şemsi kamerimiz var.

Geda Hicranî der edalım bülbül
Her seher vaktında sedalı bülbül
Tecelli nur doğsun ikbalen bülbül
Ol Kadir Mevlâyâ ricalimiz var.

★

Hicran'yi dinlemeye gelen ortaokul talebe-
lerine söylemiştir.

Hoş gelmişsiz budağına
Öz vatanın bülbülleri

Methiz sığmaz dudağına
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri,
Mektəbiniz oldu tamir
Sınıflarız tahrir tahrir
Bileğinin taş ve demir
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Mislinizde Yusuf Kenan
Zihninizde vardır ferman
Ana yurduna kahraman
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Şemsi kamer yüzüdedir
Şanlı sancak özüzdedir
Güzelliğiz yıldızdadır
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Öğretmenleriz bağbandır
Siz dallarında rummandır
Türk oğluyuz temiz kandır
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Biraz edeyim nasihat
Yurdunuza edin gayret
Parmağımız kalem kudret
Türkiyenin bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Türk oğlunun âli halin
Kalp üstüne gevher kurun
Al sancağa dayak olun
Bu öz yurdun bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Vatansever olmalısız
Her duyguyu duymalısız
Her meydana dalmalısız
Ana yurdun bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Doğuş vatanımız Bayburt
Şerefisin aslin Bozkurt
Memleketin temiz bir yurt
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

Atatürk'ün zühurusuz
Bence yurdun huzurusuz
Hicran'nin göz nurusuz
Öz vatanın bülbülleri
Cumhuriyet sümbülleri.

★

Gümüşane Valisi Sayın Bay Ferit Nomer

hakkında söylenmiştir.

Vasfı hal edeyim seni namede
Devranı divana eli bağlı git
Vilâyet katında Gümüşanede
O yüksek huzura kolu bağlı git.

Bir name yazayım badi sebaya
Kadem tozunda git düşüp firağa
Duyurma sırrımı ol hâki raha
Açma esrarımı dili bağlı git.

Sorar ise biz gedayı nerededir
Söyle dersin elifdedir badadır
Çıkamaz kestim dalmış gam deryadadır
Açıp pervanesin mili bağlı git.

Esiriyim masuvanin deminde
Ayrılık dağında Hicran gamında
Bilmem havada mı yoksa zeminde
Meşhur kil sırrımı gönlü bağlı git.

★

Zincirimiz aşk elinde giriftarım ey Vali
Sefinemiz aşk bahrında giriftarım ey Vali
Çok reca kıldım feleğe vermedi bir yol bize
Mecnun oldum Leylâ için nerde yarım ey Vali.

Yetmezem teçellimi takdir ile tebdile
Edep haya berkenardır, söyledim gelen dile
Sevda havanıma girdim aşkın tokmağı ile
Günbegün solmakta durur hüsnü zarım ey Vali

Mızrağı aşk sinemizden dökmek ister kanımı
Kesti kuvvet kametimi zebun etti tenimi
Dertliyim kapuna düştüm ver benim derma-
nımı
Gördüğüm tabibten dermanım ararım ey Vali.

Ketmi zarım ahıapta kaldı hep feryad ile
Gönlüm müptelâ benim daim sazla mey ile
Çeşmi âbım umman oldu bilmezem ki kim sile
Hicran evrakına düştü ihtiyarım ey Vali.

★

Hicran'nin köyü, İspir kazasına bağlıdır.
Şairin yedi nüfuslu ailesiyle beş dönüm arazisi
vardır. Borçlanma kanununa istinat ederek Er-
rum Valisi sayın Bay Haşim İşcan'a şu man-
zum istidayı gönderiyor:

Yüksek makamından reisi vilâyet
Dileğim değıldir ziyadesinden
Efradı aylesi acizdir gayet
Bu ketmi rızıkın gam belâsından.

Veliyyün nimetim arzuhal yazım,
Lütfü ihsan eyle. Matlûbum, arzım:
Yedi nüfus beş dönümdür arazim.

Noksan maişetim idaresinden.
Reisi Cümhura ben öz evlâdım
Temiz kanlı Türktür künyede adım
Bu ana yurdundan verin muradım
Umarım kanunun bir maddesinden.

Vali Bey, kaymakam, nahye müdürü
Onlardır milletin gözünün nuru
Sizinle çoğalır gönlüm süruru
Çıkardın gemimi gam deryasından.

Hozahpur köyünde matlubatım var
Bir iskân gösterin kılâyım karar
Elbet dertli olan devasın arar
Gönlüm mecnun olmuş pir badesinden.

Kâtip arzuhalim yazın fermana
Perişan halimi verin şatana
Derdimin dermanı Haşim İşcan'a
Doldursun bir saki peymanesinden.

Kerem kıl bir emir buyur sultanım
Kazam İspir, Ahbunustur mekânım
Halk şairlerinden ben bir Hicran'ım
Reddetme gedayı ifadesinden.

★

Kültür Müşaviri Bey Mustafa Reşide
Kâtipler eline alsın kalemi
Kültür müşavirne arzuhalım var
Yazsın serencamım açsın yaremi
O sultan katına vasfu halim var.

Vasfuhâl edeyim biz biçareyi
Yedi nüfus ile yüzü kareyi
Girdigârı dost et biz fukarayı
Düşkünlük elinde yaman halim var.

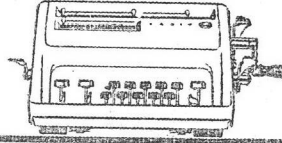
Arsız gönlüm bir dem içre durmadı
Arayıp tabibi derman sormadı
Dünyada zenginlik köşkün kurmadı
Züğürtlüğe yüz bin istikbalim var.

Mustafa Reşit bey bu istidayı
Gezdir kalemli hep mahkemeyi
Sakin reddeyleme kemter gedayı
Erenler elinden intikalim var.

Hey geda Hicranî zerrinden vurma
Açıp kanadını havaya yorma
Hakkı koyup gayrisine yalvarma
Yine korkan kalpte külükalim var.

1937 yılında yapılan Bayburt Aşıklar Haf-
tasında Hicran'nin söylediği şairler burada so-
na ermiştir. Gelecek sayıdan itibaren aynı
haftaya katılan diğer halk şairlerinin şairlerini
yayınlamaya devam edeceğiz.

Probleminiz mi var?
Bir Facit alınız!

Sebebi? Facit tek mil hesap işlerinizi halleder. Bu işleri, 10 tuşlu, beş parmak ucundaki klavyesi sayesinde rahatça; sesi masseden lastik süspansiyonlu mekanizması sayesinde sessizce; 15 dakikada öğrenilebilen basit kullanışı sayesinde kolayca yapar. Evet, hesap problemlerinizin halli gayet basittir — bir Facit alınız!

Türkiye Distribütörü :

Eli Burla
ve Ortakları
Galata, İstanbul

4917 66

FACIT C1-13

Perakende
fiyatı :
TL. 1950.-

FACIT seri otomatik hesap mak. FACIT elektrikli toplama mak. FACIT T2 yazı makinesi FACIT işprizolu teklis mak. FACIT portatif yazı makinesi

(Folklor : 31)

Lokman Müstahzarları

LOKMAN İLAÇ

GIDA SANAYİİ

BÜRO : Eminönü, Tahmirciler Kurucahveci Han 10-11

Telefon : 22 05 16 - 22 55 72

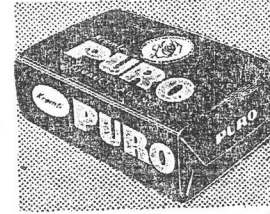
Gastro Gouttes (Mide damlası)	Meproil Tablet (Sinir hapi)
Metegastrin (Mide tozu)	Sollargen Granüle (Ekza...Kaşın.)
Derivit (Yara ve yanık merhemi)	Cuti - Cura (Cilt Losyonu)
Deriseptol (Yara tozu)	Pedi - Cura (Ayak Banyosu)
Metekodin Tablet (Öksürük hapi)	Pilo - Cura (Saç ilacı)
Metekodin Şurup (Öksürük şurubu)	Lokman Kaşe 100 lik (Ağrı kes.)
Algo - Liniment (Ağır friksiyonu)	Lokman Kaşe 10 luk (Ağrı kes.)
Algo - Wax (Ağrı merhemi)	Panason (20 Kr. Paket) Sağ. çayı
Algo.Wax Sempl (Çocuk ağrı m.)	Panason (50 Gr. Alüminyum kutu)
Algo.Wax Nazal (Nezle merhemi)	Lokman Çayı (Afiyet çayı)
Hemoksajin (Basur merhemi)	Neodent (Diş Macunu)
Algo - Tablet (Ağrı hapi)	Cilda (El Losyonu)
Mortivit - Vitamine (Kuv. şurubu)	Derma (Traş Losyonu)
Elixir Kina Mete fort (İştah şur.)	Pasibepine (Sinir Şurubu)
Balvit (Enerji ve Kuvvet macunu)	

SAHATİNİZİN KORUYUCUSUDUR

(Folklor : 32)

cildi temizler... besler...
korur... çiçek gibi taze
ve kadife gibi yumuşak yapar... cazibe
ve güzelliğinizi artırır.

**BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU**

100 DE 100 SAFTIR

Terkibinde krem has-
saları bulunan PURO
TUVALET SABUNU

(Yeni Ajans : 418 — 33)

ilk defa

5

KİŞİYE
YEŞİLYURT'TA
100.000 ER
LİRALIK
APARTMAN
DAİRESİ,

bir kişiye 100.000 lira
3637 kişiye ceman
BİR MİLYON
liralık ikramiyeler.

AKBANK

(Folklor : 34)

BAS

AĞRILARINA KARŞI

GRİPİN

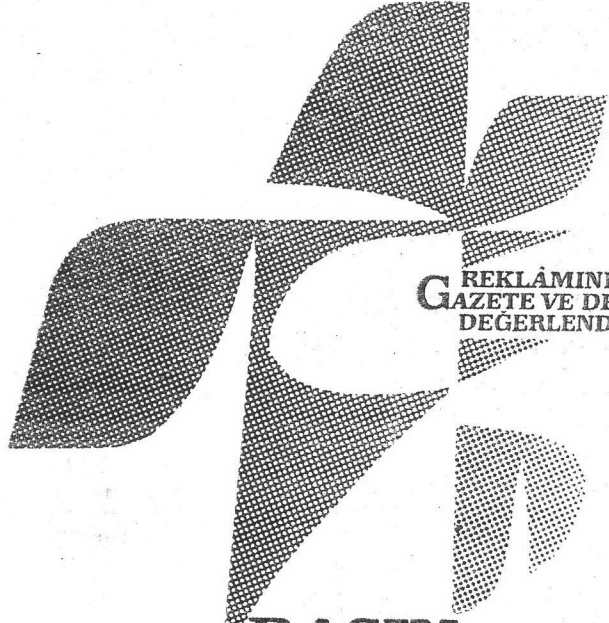
faydalıdır

GRİPİN

4 saat ara ile günde
3 adet alınabilir.

(Yeni Ajans : 419 — 35)

Baskı tarihi : 3/3/1965

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLÂN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

(Basın 2516 — 36)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

NİSAN 1965

İÇİNDEKİLER :

Folklor ve Toplumculuk

Kağrı, Çadır ve Tuz

Gizzik Duran'ın Ağıdı

Gülnar'da Şeyhomer Efsanesi

«Hırafeler ve Menşeleri»

Folklorcularımız : Özcan Seyhan

Bekir Öğretmene Ağıt

Konya Yemekleri (III)

Karahan'da Ölü Gömme ve Yas Tutma

Kars'ta Tandır

Çocukların Yağmur Duası

Saz Şairleri : Yozgatlı Seyyahi

Bir Masal : Göz Ağan Babanın Kızı

Bayburt Ağıklar Bayramı : Aşık Burhani ve Şiirleri

Prof. Dr. Cahit TANYOL

Saim AÇIKGÖZ

İhsan ŞİMŞEK

Gündüz ARTAN

Aydın OY

Mehmet ERÖZ

Orhan Göksel AYDEMİR

Selçuk ES

Nail Kaya TAN

Mürsel KOSE

Avni YÜKSEL

Nizami NEFESLİ

İsmet BARLOK

M. K. YANBEY

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 189

KURUŞ : 100